

Masteroppgave i journalistikk og dokumentar

Hvilken betydning har bruk av historiefortellingsteknikker for seernes utbytte av en dokumentarfilm?

Studiepoeng (45)

Sebastian Holsen
Mai 2017

Sammendrag av oppgaven

Denne oppgaven ser på hvordan historiefortellingsteknikker påvirker de som ser en dokumentarfilm. Oppgaven ser spesielt på to fortellingsgreper; protagonistenes rolle i film og flerdimensjonale fremstilling av karakterer og aktører i en film. Undersøkelsen i denne oppgaven tar for seg to versjoner av dokumentarfilmen «Et sykehus for Spania». Den ene versjonen er veldig faktaorientert og den andre versjonen benytter i større grad historiefortellingsteknikker for å få gjennom budskapet. De to versjonene ble vist til elever i tredje klasse ved flere videregående skoler. Etter å ha sett en av filmversjonene svarte elevene på et spørreskjema. Denne oppgaven tar for seg svarene fra den undersøkelsen og ser på hvilke effekt slike teknikker har å si for hvordan publikum opplever filmen. Oppgaven presenterer svar på læringseffekt og belyser forskjellene på de to versjonene. Til slutt ser oppgaven på hvordan de to historiefortellingsteknikker påvirker interesse blant sitt publikum for temaer som relaterer til filmversjonene. Resultatet er at den versjonen som i større grad benyttet seg av fortellingsteknikker var den som ble best likt av de to versjonene. Elevene som så på den versjonen hadde også et større læringsutbytte. Undersøkelsen avdekket derimot ingen tydelig sammenheng mellom bruk av historiefortellingsteknikker og i hvilken grad elevenes interesse ble styrket i forhold til temaene dokumentarfilmen presenterte.

Thesis summary

This thesis investigate how storytelling techniques influents the audience of a documentary. The thesis focus especially on two techniques; the role of the protagonist in a movie and multidimensional portrayal of characters and actors in movies. In this thesis, we look at two versions of the documentary “Et sykehus for Spania” (A Hospital for Spain). One of the versions are oriented towards facts and the other relies more on storytelling techniques to convey the message in the film. The two versions were tested on students in their senior year at high schools. The students watched one of the versions and then answered a short survey. This thesis present the answers from that survey and looks at the effect of storytelling techniques has on how the audience experiences the film. The thesis also present the results of the learning effect the two versions had and it looks at the difference between them. Finally, this thesis looks at how the two storytelling techniques affect their audiences interest related to the subject of the movie they saw. The result of the survey were that the students that watched the version that relied more on storytelling techniques, liked it more than the students that watched the one more oriented on facts. The version that relied more on storytelling techniques also had a larger learning outcome. However, this study did not find any correlation between storytelling techniques and an extended interest in subjects related to the documentary.

Forord

Jeg vil begynne med å takke alle de som har bidratt til masteroppgaven min. Jeg har møtt og samarbeidet med mange mennesker med stor kunnskap, innsikt og engasjement, tusen takk alle sammen.

Masteroppgaven består av en skriftlig oppgave basert på en vitenskapelig undersøkelse og en dokumentarfilm. For den skriftlige delen må jeg takke lærere og elever ved Oslo katedralskole, Hellerud videregående skole, Persbråten videregående skole, Stovner videregående skole, Nesbru videregående skole og Lillestrøm videregående skole. De satt av tid i sin undervisning for at jeg skulle få undersøke en film som falt litt på siden av deres pensum. Jeg vil takke min far, Odd Gunnar Holsen, for at han har satt av mange kvelder til å gå gjennom teksten med meg og rette ut skrivefeil og språkproblemer. Men den som jeg er størst takk skyldig er min veileder, Lars Julius Halvorsen. Han har vist meg hvordan statistikkprogrammer fungerer og hvordan jeg skal analysere statistikk. Lars har også tålmodig hjulpet meg med å ordlegge meg rett og han har strukket seg langt lenger enn det har vært krevd av ham for å rette opp i mine skrivefeil og klønete ordformuleringer. Det er ingen underdrivelse å si at denne oppgaven ikke hadde blitt til uten ham.

Oppgaven inneholder også filmen «Et sykehus for Spania» som jeg har vært så heldig å få regissere. Også her er det mange som fortjener en takk. Jeg vil takke Oddbjørg Granheim, Vilhjalmur Finsen og Bernt Hagtvet for at de åpnet sine hjem og fortalte meg om deres foreldre som dro til Spania under den spanske borgerkrigen. Jeg vil rette en spesiell takk til Oddbjørg og Vilhjalmur for å gi meg tilgang til et rikt stillbilde-materiale. Jeg vil takke Àngel Beneito LLoris og hans assistent Gemma Ballester. Det var Àngel som begynte å nøste i historien om det skandinaviske sykehuset i hans hjemby Alcoi. Gemma var ansvarlig for oversettelser av både korrespondanse og det spanske som ble teksten i filmen. Jeg vil takke Linda Palfreeman for at hun stilte opp og fortalte om den humanitære hjelpen i Spania under borgerkrigen. Jeg vil takke Sølvi Bennett Moen ved Arbeiderbevegelsens arkiv for all assistanse hun gav meg. Howard Medland fortjener også en takk for å hjelpe til med oversetting og teksting for lite annet enn heder og ære. Alle disse flotte menneskene har vært viktige deler for at denne dokumentarfilmen skulle bli til. Det er likevel to mennesker som jeg skylder en spesielt stor takk, nemlig Jon Olav Myklebust og Gunnar Strøm. Jon Olav har gjennom mange tiår hatt et brennende engasjement for den spanske borgerkrigen og nordmenns innsats i den. Uten Jon Olav ville ikke Àngel kommet så langt med sin historie om sykehuset, og jeg hadde aldri fått vite noe om det. Jon Olav tok tak i det som var i Norge og fant frem slektninger av legene og dokumentasjonen de satt på. Hans faglige veiledning var essensiell for denne filmen. Den som har hatt den største betydningen er likevel ildsjelen og min filmveileder og produsent, Gunnar Strøm. At han stolte på meg og lot meg rå over økonomiske midler han anskaffet har vært helt avgjørende for denne filmen. Hans faglig råd og hjelp til planlegging og strukturering er bærebjelken som har holdt denne produksjonen oppe. Takk Gunnar, for visdom du gav meg og løsninger du viste meg!

Jeg vil også takke Fritt ord og LO for økonomisk støtte og Høyskolen i Volda for all hjelp og støtte jeg har fått med både film og skriftlig oppgave. Og til alle som har opplevd meg litt amper og stresset. Unnskyld og takk for deres tålmodighet!

Sebastian Holsen, mai 2017

Innhold

Kapittel 1 – Hvordan påvirker historiefortellingsteknikker de som ser en dokumentarfilm?	5
1.1 – Det teoretiske utgangspunktet	5
1.2 – Oppgavens oppbygging	6
Kapittel 2 – To versjoner av samme film	7
2.1 – De som ble intervjuet	7
2.2 – De to versjonene	8
2.3 – 9 minutter ekstra	9
2.4 – Effekten av de 9 minuttene	10
2.5 - Filmens protagonist.....	11
2.6 – Dimensjoner	13
2.7 – Pusterom og latter.....	14
2.8 – Filmen som ikke ble laget	15
Kapittel 3 - Datagrunnlag og metode	16
3.1 – Undersøkelsen	16
3.2 – Feilkilder	17
3.3 – Datamaterialet som inngår i analysen	18
3.4 – Vurdering	21
Kapitel 4 – Opplevelse av filmen	22
4.1 – Terningkast	22
4.2 – Hvem respondentene ville anbefalt filmen for	25
4.3 – Inntrykk.....	26
4.4 – Støtte	32
4.5 – Vurdering.....	35
Kapitel 5 – Læringsutbyttet av filmversjonene	36
5.1 – Rettingen av spørsmålene	36
5.2 – Hva er læringsutbyttet fra de to versjonene?	37
5.3 – Hvordan påvirker historiekarakter læringsutbyttet?	38
5.4 – Hvordan påvirker kjønn læringsutbyttet?	41
5.5 – Vurdering.....	45
Kapitel 6 – Interesse	46
6.1 – Generelle tendenser	46
6.2 - Kjønnforskjeller.....	48
6.3 - Hva har historiekarakter å si?	49
6.4 – Vurdering.....	50
Kapittel 7 – Oppsummering	51
Litraturliste	54

Kapittel 1 – Hvordan påvirker historiefortellingsteknikker de som ser en dokumentarfilm?

Temaet for denne oppgaven er hvordan historiefortellingsteknikkene som benyttes i dokumentarfilmer påvirker seernes utbytte av filmene. Hvilken betydning har protagonistens rolle, dimensjoner i karakterer, pauser og bruk av humor for seernes utbytte. Historiepresentasjonen formes gjennom en rekke valg om hvilke videoklipp som blir med og hvilke som blir utelatt, rekkefølgen klippene blir presentert i og hvordan musikk blir brukt. I tillegg kommer bruk av grafiske effekter, lydeffekter og en lang rekke andre teknikker som forsterker filmopplevelsen. De tre aspektene ved utbyttet som jeg vil fokusere på er selve filmopplevelsen, læringsutbyttet fra dokumentarfilmen og endringer i interesse for temaet dokumentarfilmen handler om.

For å prøve hvilke effekt historiefortellingsteknikkene har på opplevelsen til dem som ser filmen har jeg klippet to versjoner av samme dokumentarfilm: «Et sykehus for Spania». For å undersøke responsen på de to ulike versjonene viste jeg dem for hver sin gruppe tredjeklasseelever ved videregående skoler i Oslo og Akershus. Etter filmvisningen fylte elevene ut et spørreskjema om filmen.

Det har ikke lyktes meg å finne undersøkelser som er lik denne. Jeg kjenner ikke til at dokumentarfilmer er blitt klippet i forskjellige versjoner og vist for et testpublikum. For store Hollywood produksjoner er det vanlig å gjøre slike testvisninger for å få respons fra publikum. Men hva som kommer ut av disse testvisningene blir, etter det jeg vet, ikke offentliggjort. Denne oppgaven er slik sett et steg ut i et felt som ikke har blitt gjenstand for mye forskning.

1.1 – Det teoretiske utgangspunktet

Det teoretiske utgangspunktet for undersøkelsene er i all hovedsak utviklet innenfor fagområdet fiksjonsfilmsanalyse. Jeg mener likevel litteraturen på dette området har stor overføringsverdi til dokumentarfilm, siden den narrative strukturen for de to filmsjangerne langt på vei er den samme. Slektskapet mellom de to filmsjangerne illustreres godt av John Grierson sin definisjon av dokumentarfilm som «En kreativ bearbeidelse av virkeligheten» (Plantinga, 2010, s.14). Sagt på en annen måte: god historiefortelling forblir lik for begge sjangere (Bernard, 2011, s.15).

Historiefortelling har alltid vært en essensiell del av menneskers liv og de som fortalte historiene har hatt særegne posisjoner i samfunnet. Det har blitt forventet av dem at de kunne fortelle historier som gjorde inntrykk og gav innsikt. De har også måtte mestre teknikker å beskrive bilder som gjorde kompliserte emner lettere tilgjengelig og mer forståelig. Lærere har alltid brukt historier til å lære bort informasjon, men det har vært en økende bevissthet rundt historiefortellingens potensial i læringsprosesser. Det har vist seg som et effektivt læringsverktøy som hjelper med å konkretisere, assimilere og strukturere kunnskap (Higher Education Academy, u.å.).

Sier man til noen at de «ikke må rope ulv» så vil de fleste i Norge vite at det er snakk om å ikke rope varsko når det ikke er noe fare. Konseptet er uløselig knyttet til historien om gjeteren som ropte ulv

fordi han kjedet seg. Til slutt hørte ikke folk på ham og da ulven virkelig dukket opp kom de ikke til unnsetning. Historien er blitt en del av vår allmennutdanning. Spørsmålet er hvordan vi lettest tar til oss kunnskap. Mer konkret for denne oppgaven; er en dokumentarfilm mest lærerik gjennom en levende historie eller er den mer lærerik med større vekt på fakta presentasjon.

BBC produksjonen «Tilbake til viktoriatiden» er et eksempel på en serie som tar for seg et historisk tema gjennom protagonister. Serien følger en dame og to menn som gjennom et år driver en gård som om de var tilbake i 1885. Det ble en suksess for BBC og serien på seks episoder. Rundt 3,8 millioner så hver episode mot 2,4 millioner som så på den britiske versjonen av «Big Brother», også produsert av BBC (Bøe, 2011, s.1-7).

Det er ikke sikkert at serien hadde hatt samme suksess om den kun tok hensyn til harde fakta og ikke ble opplevd gjennom de tre protagonistene. Det er også et spørsmål som er vanskelig å få svar på, fordi det skjeden blir laget to parallelle filmer eller serier. Denne oppgaven har tatt sikte på å gjøre nettopp det ved å vise en versjon som fokuserer på fakta, og en versjon som i større grad prioriterer historiefortellingsgrep innrettet mot å engasjere publikum, for at de lettere skulle ta til seg filmens innhold.

1.2 – Oppgavens oppbygging

I kapittel 1 gjør jeg rede for bakgrunnen for prosjektet og aktualiserer temaet. Videre presenterer jeg formål, problemstilling og forskningsspørsmål.

Kapittel 2 og 3 består av teorigrunnet for undersøkelsen. Jeg tar først for meg teori knyttet til fortellingsteknikker i film, med vekt på protagonistens roll, og dybde i karakterer og aktører i film. Deretter presenterer jeg hvordan jeg gjennomførte undersøkelsen og relevant teori om kvantitative studier.

I kapittel 4, 5 og 6 presenteres mine resultater fra spørreundersøkelsen og drøfter dem. Kapittel 4 tar for seg hvordan respondenten opplevde filmversjonene, kapittel 5 tar for seg hvilke læringsutbytte elevene fikk av versjonene og til slutt ser kapittel 6 på hvordan elevenes interesse ble påvirket av filmversjonene.

Kapittel 7 består av oppsummering og avslutning. Jeg ser på hovedfunnene som er gjort i undersøkelsen og drøfter dem opp mot oppgavens problemstilling. Helt til slutt peker jeg på aktuelle tema for videre forskning.

Kapittel 2 – To versjoner av samme film

«Et sykehus for Spania» handler om norske og svenske leger, sykepleiere og annet personell som dro til Spania under den spanske borgerkrig (1936-1939). Skandinavene var der våren og sommeren 1937. De dro til Spania for å etablerte et sykehus i Alcoi, en by som ligger mellom Alicante og Valencia. Filmen er laget ved hjelp av et rikt tilfang av stillbilder som ble tatt i Spania under skandinavenes opphold i kombinasjon med intervjuer. Jeg intervjuet tre eksperter på forskjellige aspekter ved historien og tre av barna til legene som dro til Spania.

2.1 – De som ble intervjuet

Oddbjørg Granheim er datter av Einar Pettersen, en av de norske legene som dro til Spania. Han ble etter hvert også overlege og var der når skandinavene overdro sykehuset til spanjolene, høsten 1937. Han tok med seg hjem mye dokumentasjon som hans datter sitter på i dag. Mye av stillbildene kommer også fra Oddbjørg.

Vilhjalmur Finsen er sønnen til Gunnar Finsen, en av de yngste lege som var med til Spania. Stillbildene som faren hadde fra Spania hadde Vilhjalmur donert til Arbeiderbevegelsens arkiv, og de utgjør den andre store delen av stillbildene i filmen sammen med andre bilder fra Arbeiderbevegelsens arkiv og enkelte bilder fra andre steder.

Bernt Hagtvet er sønnen til Johannes Hagtvet, en av legene som dro til Spania. Bernt bidro med gode historier om sin far, men han hadde ikke bilder fra borgerkrigen.

Àngel Beneito LLoris er lokal historiker i byen Alcoi og mannen som begynte arbeide med å fortelle denne historien. Han så at inne i hovedforedragssalen i bygningen som ble brukt til sykehus under den spanske borgerkrigen, sto det «Viva la solidaridad internacional», «Viva Noruega» og «Viva Suecia». Han begynte å undersøke dette og kom i kontakt med Jon Olav Myklebust i Norge. De samarbeidet om å finne ut av hva dette betydde og hvorfor det stod «Leve Norge» i det som i dag er en teknisk skole i en liten by i Spania. Prosjektet endte i en bok kaldt «A Hospital for Spain!», utgitt i 2009. Àngel snakker ikke engelsk, men Jon Olav kan spansk. Likevel er det en person til som har vært helt essensiell i både skrivningen av boken og for å lage disse dokumentarfilmversjonene. Det er Gemma Ballester, hun er engelsklærer og en lokal historie entusiast i Alcoi som jobber sammen med Àngel. Uten henne hadde det vært vanskelig å kommunisere med Àngel. Det var hun som fungerte som tolk når jeg var i Spania sammen med Jon Olav, og det er hun som har hovedansvaret for oversettingene av Àngel i filmen. Hennes hjelp har vært helt uvurderlig for at denne historien skulle komme ut i det hele tatt. Àngel har også bidratt med noen bilder, spesielt det som dreier seg om bombingene av Alcoi.

Linda Palfreeman er en britisk lektor i journalistikk som har slått seg ned i Elche, Spania. Der har hun undervis på Cardenal Herrera Universitet i mange år samtidig som hun har undersøkt den britiske medisinske innsatsen i den spanske borgerkrigen. Hun har også skrevet en bok om det hun har funnet «¡Salud!», utgitt i 2012. Det var viktig for meg å få en uavhengig stemme med i filmen som

kunne si noe om situasjonen i Spania under borgerkrigen. Både Ångel og Jon Olav hadde klare sympatier for den republikanske siden, sympatier jeg også fant at jeg hadde. Intervjuet og samtalen med Linda var derfor forfriskende. Hun sympatiserte også med republikken, men hun så også feilene som ble gjort på denne siden.

Jon Olav Myklebust er professor emeritus ved Høgskulen i Volda. Han er egentlig sosiolog, men sammen med sin kollega og gode venn, Ottar Årdal, fordypet han seg i en norsk fremmedkriger i den spanske borgerkrigen. Arbeidet til de to kameratene endte med en bok «¡Pasaremos!», utgitt 1982. De to vennene fortsatte å bruke ledige stunder på fordype seg i norsk innsats under den spanske borgerkrigen. Etter at Årdal mistet livet i en fjellklatrerulykke i 1989 fortsatte Jon Olav arbeidet alene. Han har et stort engasjement for borgerkrigen og har svært god innsikt i den, noe som har kommet filmen til gode.

2.2 – De to versjonene

Det har blitt klippet to versjoner av den samme dokumentarfilmen. Dette ble gjort på grunn av uenigheter om hvilke aspekter som skulle veie tyngst i filmen. Nøyaktig fakta, presentert så ryddig som mulig, ble veid opp mot historiefortellingsgrep med sikte på å engasjere publikum i dokumentarfilmens innhold.

I den første versjonen er det lagt mest vekt på nøyaktige fakta. Versjonen er laget for festivalen «A Train to Spain» og vil bli referert til som ATTS-versjonen (A Train to Spain versjonen). Festivalen var en markering av den nordiske innsatsen i den spanske borgerkrigen, og dro gjennom flere byer i Skandinavia og Spania. ATTS-versjonen av «Et sykehus for Spania» var en av flere filmer som ble vist og derfor var det et ønske om at filmen skulle passe inn blant de andre filmene.

Filmen jeg ønsket å lage lente seg mer i retning av å bli kjent med de forskjellige aktørene i filmen. Jeg ønsket engasjement, innlevelse og humor. Kort sagt fortelle en historie med flere dimensjoner. I tillegg var det viktig for meg å ha en tydelig ark i historien. Da kom produsent Gunnar Strøm på ideen at vi klippet til ATTS-versjonen til festivalen og så kunne jeg lage en director's cut som eksamensoppgave (her etter vil den versjonen bli kalt DC-versjonen).

DC-versjonen er ganske lik som den versjonen vi brukte som utgangspunkt for å klippe til ATTS-versjonen. ATTS-versjonen er 25 minutter og 26 sekunder lang og DC-versjonen er 33 minutter og 9 sekunder lang. Utenom sluttsegmentet på 1 minutt og 10 sekunder så er alt som er i ATTS-versjonen også i DC-versjonen. Når jeg klippet DC-versjonen tok jeg inn noe av det som var tatt ut under arbeidet med å lage ATTS-versjonen. I alt 9 minutter ble lagt til i DC-versjonen, noe som utgjør i underkant av en tredjedel av DC-versjonens spilletid. Slutten i DC-versjonen ble også endret. Spørsmålet blir da, hva var det som kom med i DC-versjonen som ikke er med i ATTS-versjonen, og hvordan det på vrikker de som ser de forskjellige versjonene.

2.3 – 9 minutter ekstra

«Det var noen som slengte til meg: din far ble en god kirurg i Spania, det var jo så mye å ta av! Og jeg følte at det ikke var et så pent komplement akkurat, men det var kanskje ment som det»

Det er det første Oddbjørg sier etter filmens introduksjon og den første videosnutten som er klippet bort fra ATTS-versjonen. Slik jeg forstod tanken med at det skulle bort var at dette handlet mer om Oddbjørg enn om sykehuset i Spania. Og dette er gjennomgående i alt som er klippet bort. Av de 9 minuttene som er ikke er med i ATTS-versjonen er det utelukkende intervjuer med de tre barna som er klippet bort. Mens det er lagt til et ekstra minutt med ekspertuttalelse i ATTS-versjonen. Det neste som er tatt bort i ATTS-versjonen, er når Oddbjørg viser frem farens uniform og tegner et bilde av faren og familien hans. Når hun forteller at faren døde når hun var liten ble også klippet bort, samt når hun ramser opp:

«De måtte ha senger og madrasser og sengetøy, og operasjonssaler, og dusjer og badekar og tallerkener, kopper og kar»

I begge versjonene kommer det frem at Oddbjørgs far var direktør for sykehuset en periode. Men det er bare nevnt i forbifarten i ATTS-versjonen, mens i DC-versjonen forteller datteren om hva det innebar av ansvar for organisering av personell, mat og vinleveranser og barberere for at pasientene skulle se pen og velpleid ut.

I et videoklipp, som ikke er med i ATTS-versjonen, forteller Bernt at faren hans mente at alle mageproblemene de så i Spania kom av at lokalbefolkningen svelget endelsene på ordene. Det ble også bestemt at Vilhjalmurs fortelling om farens daglige ansvar for sykesaler og han var en av dem som betjente røntgenapparatet, skulle kuttes.

Oddbjørgs fortelling om at det gikk bra med den en Franco-vennlig pasient på sykehuset ble kuttet. Det ble også klippet da hun fortalte at faren hadde skrevet at de som kjempet på republikansk side ikke forstod helt den politiske ideologien de kjempet for.

ATTS-versjonen har heller ikke med segmentet da Bernt fortalte om en soldat som løp ned på hærmuseet med en kule han hadde fått operert ut. Også fortellingen om hvordan faren hadde elsket og respektert pasientene, spesielt for omtanken for hverandre ble utelatt. Det ble også skildringen av hvordan røykteppet lå inne på sykehussakene fordi pasientene røykte.

Vi klippet også bort segmentet da Oddbjørg karikerer faren som levende fortalte moren at:

«Disse spanjolene skjøt hele dagen, så ble klokken 12 så tok de for skoddene og hvilte seg for da var det siesta. Klokken 4 var det opp igjen og så pang, pang, pang. Så det var sikkert varmt»

Siste setningen sa hun til et bilde av to soldater som gikk bort fra kamera i blanke messingen, bilde er heller ikke med i ATTS-versjonen.

I DC-versjonen innleder Oddbjørg segmentet om den spanskkatolske kirken. Hun forteller om den vakre domkirken i Stavanger og farens reaksjon på at lokalbefolkningen i Alcoi rev kirkene i byen. Det er ikke med i ATTS-versjonen. Det var grunnen til at det påfølgende segmentet til Linda måtte stokkes om for at hennes segment skulle kunne innlede fortellingen om den spanske kirken før og under borgerkrigen.

I ATTS-versjonen har vi klippet bort Vilhjalmur som viste frem en kirkeklokke som faren hadde klart å redde fra å bli smeltet om, og noe av Oddbjørgs fortelling om den store forestillingen som ble holdt for å takke skandinavene som hadde jobbet ved sykehuset. Når filmene er kommet til slutten var det ikke lenger naturlig å avslutte dem på samme måte. I DC-versjonen hadde legene og barna deres fått fortelle og bære historien. Det var da naturlig å la barna avslutte med noen ord om foreldrene sine. I ATTS-versjonen hadde ekspertene, borgerkrigen og sykehuset tatt en mye større plass. Det ble derfor naturlig å la ekspertene få avslutte filmen med noen velvalgte ord om krigen. Og siden filmen skulle vises i Spania og det var viktig for Àngel å få frem arbeide for å lege sårene etter krigen, så fikk han avslutte filmen ved en statue i Alcois rådhus. På inskripsjonen står det:

«Til minne om alle som døde for sine idealer under den spanske borgerkrigen»

2.4 – Effekten av de 9 minuttene

Om vi ser bort fra bilde-kollasjer og tekstplakater og kun ser på intervjuene så kan vi se hvordan versjonene er påvirket av de 9 minuttene som er med i DC-versjonen og som er klippet bort fra ATTS-versjonen. I ATTS-versjonen står ekspertene for 53 prosent av det som blir sagt, mot 34 prosent i DC-versjonen. Blant de seks personene som er intervjuet i filmene så er bare to kvinner, likevel snakker de 47 prosent av tiden i DC-versjonen, mot 38 prosent i ATTSV versjonen.

Utslaget er størst for segmentene med Oddbjørg. Hun er med i 3 og et halvt minutt i ATTS-versjonen, mot nesten 9 og et halvt minutt i DC-versjonen. Men også Bernt sin rolle blir betydelig mindre, han kommer til i 1 og et halvt minutt i ATTS-versjonen, mot 3 og et halvt minutt i DC-versjonen. Vilhjalmur er den blant barna som blir minst påvirket, han er med 3 minutter i ATTS-versjonen, mot 4 og et halvt i DC-versjonen. Àngel og Jon Olav får ubetydelig mer tid i ATTS-versjonen, da det faller til dem å avslutte filmen.

2.5 - Filmens protagonist

En protagonist er den personen publikum opplever historien gjennom. Protagonisten må ha viljestyrke nok til å komme seg gjennom prøvelser og til slutt å gjøre noe som ikke kan omgjøres (McKee, 1997, s.137). Dette kan være eksternt, for eksempel at protagonisten forteller noen at han elsker dem. Handlingen som ikke kan omgjøres kan også være intern, protagonisten kan innse at han aldri vil få den damen han drømmer om og må lære seg å leve med det.

Protagonisten må også ha et bevist ønske, eller enda bedre, et ubevist ønske. Et bevist ønske kan også være eksternt eller internt. Man kan ønske å klatre til toppen av et fjell eller å nå en modenhet til for eksempel å tilgi det man ikke kunne tilgi før. Protagonistens reise mot oppfyllelsen av dette ønske begynner med et bevist ønske om noe annet, i de beste tilfellene er det bevisste og det ubevisste ønsket i direkte konflikt med hverandre (McKee, 1997, s.138-139). Ta for eksempel den originale Star wars trilogien. Luke Skywalker begynner som en bonde som har lyst til å knuse det onde imperiet og redde prinsessen. Men når han er kommet til enden av sin reise i slutten av den tredje filmen så velger han heller å dø enn å drepe sin far som har styrt imperiet med jernhånd. Det redder faren som snur seg mot imperiet og ødelegger det før han selv dør. Luke får ikke prinsessen fordi han oppdager at hun er hans søster. Det Luke oppnår i stedet er å bli en med «the force» og få en indre ro.

Et annet viktig trekk hos protagonisten er at han er empatisk. Med det menes at publikum tenker «som meg», at publikum et sted inni protagonisten gjenkjenner biter av seg selv. Når publikum finner disse fellestrekkene mellom seg selv og protagonisten ønsker de at han skal oppnå sitt mål. Logikken bak det er at publikum tenker at den karakteren er som meg, og i hans sko, i den situasjonen, så ville de ønsket det samme. Uten dette båndet til protagonisten, så vil de bli sittende på utsiden, uten å føle noe særlig. Ved at publikum knytter seg til en filmkarakter så tester og strekker de på sin menneskelighet. Det betyr ikke at protagonisten trenger å være sympatiske eller godt likt av publikum. Shakespeares Macbeth er for eksempel en dypt usympatiske protagonist, han dreper en vennlig konge, skylder det på andre og dreper dem. Så dreper han sin beste venn og bestiller likvidering av sin fiendes kone og nyfødt barn. Men underveis angrer han og lurer på hvilke type mann han er. Med dette får Shakespeare publikum til å tenke, jeg angrer på dumme ting jeg har gjort, akkurat som Macbeth. Og til slutt føler de et tap når den tragiske helten, Macbeth, blir halshugget. Empati er derfor en viktig faktor i å få publikum til å involvere seg i historien man forteller. Og jo dypere publikum blir kjent med protagonisten, jo flere steder finner de likheter mellom seg selv og ham (McKee, 1997, s.141-143).

En dokumentarfilm er ikke en fiksjonsfilm og er bunnet til en annen standard. Det som presenteres i en dokumentarfilm bør være fakta, men fakta har problemer med å engasjere publikum alene. Det er lett å tenke at jo mer nøyaktig faktaene er, jo bedre er filmen. Men da forveksler man fakta med sannhet. Sannhetene ligger bak, bortenfor, på innsiden og under overflaten. Den kan ikke direkte observeres og holder virkeligheten sammen eller river den i filler (McKee, 1997, s.23-26).

«Et sykehus for Spania» er fylt med fakta, men å plukke ut sannheten er vanskelig. På overflaten virker historien om sykehuset i Alcoi som en historie som forteller seg selv. Faktum er at selv om det er mange interessante aspekter ved den, så er det en historie som er relativt vanskelig å fortelle.

Plottet kan summeres slik: Tre norske leger dro, sammen med rundt 30 andre skandinaver, til Spania under borgerkrigen. Der etablerte de et sykehus for de skadde soldatene, så dro de hjem. Det er en historie uten klimaks. Legenes innsats var fantastisk, men de var aldri i fare, selv om de potensielt kunne utsettes for det. Og den siden de støttet tapte krigen flere år etter at legene dro hjem.

Jeg trodde og tror fremdeles at historien om nordmennene og svenskene som dro til Alcoi er viktig å fortelle. Den gir et unikt innblikk i en borgerkrig nordmenn vet lite om, en krig mellom ideologier og et stor europeisk land som ble sviktet av kontinentet på sin vei mot et diktatur. Men historien er vanskelig å fortelle uten en protagonist man bryr seg om og kan sympatisere med.

Legenes historie fortjener en fiksjonsfilm på samme måte som Max Manus. I en slik film kunne man fylt ut fortellingen om dem. Man kunne gitt dem indre og ytre motivasjon basert på tilsvarende hendelser. De kunne fått beviste og ubeviste ønsker. Filmen kunne handlet om eventyrere og folk som leter etter seg selv som fant kamerater og en mening i livet i en liten by i Spania. Det er godt mulig at det slik det var, men en dokumentarfilm er ikke et format som er egnet for å spekulere i det.

Det ble tidlig klart at de tre legene, Einar Pettersen, Gunnar Finsen og Johannes Hagtvatn egnet seg godt som hovedpersoner, men dårlig som protagonister. Vi vet litt om hvilke livssituasjon de tre var i og vi kan kun forsøke å tenke oss til deres inder og ytre ønsker. Men om disse ønskene ble oppfylt i Spania eller i det hele tatt er et spørsmål som er tapt til historien. Det ville være ufint å bygge opp en historie, rik på personlige problemer og ønsker for så å ende filmen uten en form for avslutning av disse problemene.

Det var under mitt første intervju i filmen, med Oddbjørg at jeg forstod at hun og de andre barna var bedre egnet som filmens protagonister enn deres foreldre. Selv om historien handlet om foreldre deres. For det var jo nettopp det som var handlingen i filmen, tre barn som fortalte om sine foreldre.

Barna har et helt klart bevisst ønske om å fortelle sine historier om sine foreldre på godt og vondt. De forteller om foreldrene sin innsats i Spania, men de forteller også at de dro dit av like mye eventyrlyst og faglig interesse, som lysten til å hjelpe spanjolene. De forteller vitser og morsomheter som de har hørt fra sine foreldre og de forteller om foreldrenes forhold til spanjolene.

Noe av skildringen av forholdet mellom skandinavene og spanjolene overlevde inn i ATTS-versjonen, men alle morsomheter var borte. Ekspertene som supplerte historien med viktig informasjon tok over hele fortellingen og ATTS-versjonen ble en historie om et sykehus i en borgerkrig. Protagonisten i en historie trenger ikke være et menneske, det kan være en bygning eller en tegneseriefigur (McKee, 1997, s.137), men det må oppfylle de øvrige kravene til en protagonist. Sykehuset har ingen vilje til å gjøre noe som helst og borgerkrigen er ikke en protagonist, det er settingen for historien. Og etter nedkuttingen er det ikke lenger noen klar protagonist som publikum kan føle empati med i ATTS-versjonen. Derfor ble det en avslutning der Jon Olav fastslår at den spanske borgerkrigen ikke bør romantiseres og Ángel får fortelle hvor viktig det er å lege sårene etter en borgerkrig. Det er begge viktige budskap, men filmen handler ikke om borgerkrigen, den handler om et sykehus i den. Filmen kunne godt handlet om forbrødring, men da måtte det vært en protagonist som bevisst eller ubevisst ønsket den forbrødringen.

DC-versjonen avsluttes som en ganske annerledes film. Når den versjonen kommer til sin slutt så har jeg forsøkt å bygge opp en sannhet gjennom hele filmen, et savn etter foreldrene. Når Oddbjørg står med i sin fars uniformsjakke og sier:

«Ja, ja, det er en måte å bli kjent med faren sin på»

Så er det avslutningen på en historie om at faren hennes døde da hun var 6 år og en mann hun derfor ikke ble kjent med. Vilhjalmur sier at han skulle ønske at han fikk mulighetene faren fikk og Bernt forteller at han var stolt av sin far og beundret ham. Alle utsagnene er lett å få empati for. Det er ikke vanskelig å sette seg inn i Oddbjørgs savn etter sin far eller Vilhjalmurs misunnelse av hans fars muligheter. Og hos de aller fleste av oss ligger det en beundring for hva våre foreldre har gjort for oss og andre. Det er med andre ord ikke vanskelig å føle empati med de tre. Den siste faktoren som gjør de tre til gode protagonister er at intervjuene handler ikke bare om savn, misunnelse og beundring. Det er en understrøm som kommer til overflaten i slutten av filmen og manifesterer seg som de tre protagonistene sine ubeviste ønsker.

I arbeidet med å lage de to versjonene av filmen tenkte jeg mye på de tre som historiens lokomotiv. Et lokomotiv er ikke mye til tog uten sine vogner og i denne analogien er sykehuset i Alcoi en vogn, borgerkrigen en vogn, den spanske kirken en vogn og pasientene ved sykehuset en vogn påfulgt av en rekke mindre vogner trukket av lokomotivet som var barnas forhold til foreldre.

2.6 – Dimensjoner

For å forklare hva dimensjoner i karakterer er så kan vi gå tilbake til Macbeth. Det har vært tendenser til at man forklarer Macbeths voldsomme ambisjoner som det som gjør ham til en interessant karakter. Innvendingen mot denne analysen er at det ikke er ambisjonen som gjøre ham interessant, men konflikten mellom ambisjonene og han samvittighet. Hver for seg er de to karaktertrekkene endimensjonal, men når de begynner å trekke i hver sin retning så gjøre det karakteren flerdimensjonal (McKee, 1997, s378-379).

Legene er blir gitt noe dimensjon i begge versjonene, men mye av dimensjonene flates ut på grunn av nedklippingen av ATTS-versjonen. At legene hadde flere motiver for å dra ned til Spania gir historien litt dimensjon. Men når Oddbjørg viser farens uniform og forteller at faren ikke var så fornøyd med den graden han fikk så gir det ham dybde. Han var i Spania for å hjelpe folket, ikke for å innrulleres i militæret. Eller når Bernt forteller om farens spøk om mageproblemene, så sier det noe om en mann som spøkte om den tiden han var i Spania. Og når den spanske katolske kirken blir tatt opp, gir det legene sin reaksjon på det, en ekstra dimensjon. Både at Oddbjørgs far var rystet og at Vilhjalmurs far reddet kirkeklokkene fra å bli smeltet om, sier noe om deres bakgrunn, forhold til kirken og at de ikke er enige med lokalbefolkningen i alt og ett. Når disse dimensjonene flates ut så blir ikke legene like spennende.

Det samme skjer med de spanske soldatene, men det slår hardere ut for dem. I begge versjonene kommer det frem at legene hadde respekt for soldatene som var pasienter ved sykehuset. Vi får høre om språkproblemer og at pasientene var takknemlig for det som ble gjort for dem. Det

kommer også frem at de førte seg med verdighet og at mange av dem var analfabeter. Vi får også vite at noen lurte seg til å betale restaurantregningen, uten at det sagt om det er lokalbefolkning eller pasienter som lurte seg til det.

Dette gjør soldatene til endimensjonale karakter. At de oppførte seg verdig er ikke en kontrast til at mange av dem ikke kunne lese. At de var takknemlig for det som ble gjort for dem er heller ikke noe kontrast og til slutt fremstår de som respektable soldater som bare gjør det rette.

I DC-versjonen kommer det mer dimensjoner til soldatene. For eksempel at de ikke var så politisk beviste, at de måtte ha vin hver dag og sykehuset hadde tre barberere for at de skulle ta seg pent ut. Vi får høre at de respekterte siestaen på begge sider, om soldater som donerte kulen de var truffet av til hærmuseet, at røyken lå stinn over sykesalene og at en Franco-vennlig pasient ved sykehuset, ikke ble angrepet av de 700 andre pasientene.

Siesta-historien kan det sikkert settes et spørsmålstegn ved, men den og de andre fortellingene gir soldatene og historien en ytterlig dimensjon. Det gjør det lettere å relatere til dem som mennesker og det gir en dypere forståelse av hvordan mennesker opplever en krig. At ikke alle var like oppdatert på ideologien de sloss for, er like sikkert som at mange personer som deltar i kamphandlinger den dag i dag, kan mer om hva de sloss mot enn for.

2.7 – Pusterom og latter

Når man setter sammen en film eller dokumentarfilm så det viktig å la filmen puste. Selv om det ikke er det mest effektive, så er det viktig å huske at man trenger energien og entusiasmen som de man intervjuer har, når de forteller sin historie (Bernard, 2011, s.202). Og det er også viktig å huske at uansett hvor alvorlig materien er så klarer ikke publikum å ta innover seg uendelig tragedie. Når man ser en god dokumentar så blir man ikke bare rørt til tårene, man ler også (Bernard, 2011, s.11). Mens jeg klippet de to versjonene hadde jeg en analogi jeg ofte tenkte på. Medisin mot depresjoner fungerer, slik jeg har forstått det, at den kuttet av de dypeste dalen slik at de som sliter med depresjon ikke lenger kommer så lang ned. Men medisinen kutter ikke bare dalene, den kutter også topper, slik at de som er medicinert ikke lenger kan bli tilsvarende glad. Måten jeg tok det med meg inn i min klipping av versjonene, var ideen om at man ikke kan komme ordentlig dypt ned om man ikke kommer høyt opp. Og jo høyere opp man kommer, jo dypere ned kan man være med. En historie som bare fokuserer på det triste blir slitsom for dem som ser på filmen.

Det var enda en grunn til at jeg ønsket å ha med sekvensene der barna fortalte morsomme historier. Historier som at siestaen ble respektert, røyk som sivet ut fra sår i ansiktet på en pasient som absolutt skulle røyke og om teorier rundt spanjolenes mageproblemer. Det gav ingen viktig informasjon, men det gav en pustepause og en måte å få ladet ut den ellers alvorlige og trist historien om den spanske borgerkrigen. Alle disse punktene for utlading ble kuttet bort fra ATTS-versjonen.

2.8 – Filmen som ikke ble laget

En svakhet ved denne undersøkelsen er at de to filmene er for like hverandre. ATTS-versjonen er som nevnt bare en nedklippet versjon av DC-versjonen. Dette har med hvordan de to versjonene er laget og tidsbegrensing å gjøre. Begge filmene spiller på emosjonell musikk og sterke bilder. Og selv om DC-versjonen har tydeligere protagonister, flere dimensjoner og gir mer rom for pauser og latter, så er deler av dette igjen i ATTS-versjonen.

Det ville vært mer fruktbart for denne undersøkelsen om ATTS-versjonen var enda mer dominert av fakta og eksperter. For ikke å si helt uten barna i det hele tatt. Da kunne målingen blitt mer nøyaktig. DC-versjonen kunne likeså vært helt uten eksperter. Men begge filmene er laget for å være så informativ og balansert som mulig, ikke for å være presset ut til det en eller andre ytterpunktet.

Kapittel 3 - Datagrunnlag og metode

Formålet med studien er å undersøke hvordan ulike måter å lage en dokumentarfilm med utgangspunkt i samme materiale, påvirker filmopplevelsen. Hva man husker fra filmen og hvilken interesse for temaet filmen skaper. For å undersøke dette har jeg valgt å gjennomføre en komparativ responsanalyse av to grupper som har sett hver sin versjon av dokumentarfilmen «Et sykehus for Spania». I utvalget av de to gruppene har jeg vært særlig opptatt av tre forhold som alle påvirker reliabiliteten i datamaterialet: at utvalget bør være både entydig og tilstrekkelig stort til å redusere innslaget av tilfeldigheter, at svarprosenten skulle bli tilstrekkelig høy (Grønmo, 2016, s.208), samt å unngå skjevheter mellom de to gruppene i utvalget (Østbye mfl., 2013, s.25-26).

3.1 – Undersøkelsen

For å håndtere alle disse hensynene har jeg valgt å gjøre et pragmatisk utvalg som består av elevene i tilsammen seks klasser ved videregående skoler i Oslo og Akershus: Oslo katedralskole, Hellerud videregående skole, Persbråten videregående skole, Stovner videregående skole, Nesbru videregående skole og Lillestrøm videregående skole. Det var en rekke fordeler med denne utvalgsstrategien. For det første nådde jeg effektivt ut til en tilstrekkelig stor gruppe. Videre la utvalgsstrategien til rette for å få vist filmen under like forhold, motivere respondentene til å delta i undersøkelsen samt beregne svarprosenten. Utvalgsstrategien gav også muligheter til å håndtere utfordringer knyttet til feilkilder i utvalgene. Det er godt kjent at respondentens kjønn, sosiale status, utdanning, interesser og andre ting kan skape skjevheter og feil (Østbye mfl., 2013, s.25-26). Ved hjelp av faglæreren splittet vi hver klasse i to forholdsvis like grupper med hensyn til kjønn og karakterer i historie. Slik har jeg redusert omfanget av skjevheter i utvalget. Jeg har også benyttet kjønn og historiekarakter i mange av analysene. En ulempe ved dette utvalget, er at en undersøkelsen blant elever ved videregående skoler strengt tatt ikke gir grunnlag for statistisk generalisering til andre grupper dokumentarfilmseere (Grønmo, 2016, s.97-101), men det kan si noe om elever ved landets videregående skoler. Snittet for karakter i historie for tredje videregående på landsbasis var 4,3 til sommeren 2016 (Utdanningsdirektoratet, u.å.). På spørreunderskjemaet ble respondentene spurt om karakteren sin til jul i 2016, respondentgruppens snitt lå da på 4,2. Det gjør at respondentgruppen i denne undersøkelsen, representerer elever i tredje klasse ved videregående skoler i Norge, forholdsvis godt.

Elevenes respons på filmene ble kartlagt gjennom en spørreundersøkelse (Østbye mfl., 2013, s.138-139). Spørreskjemaet besto av et dobbeltsidig ark med hovedsakelig lukkede spørsmål. For å undersøke hva elevene husket fra filmen ble det gitt syv fakta spørsmål der elevene skulle svare kort. I tillegg var det et åpent spørsmål hvor respondentene ble spurt om hva de husket best fra filmen. Fordelen med å benytte lukkede spørsmål er at det ble mulig å innhente og sammenligne svar på mange flere spørsmål. Ledende og tvetydige spørsmål er vanlige feilkilder i spørreundersøkelser (Grønmo, 2016, s.200-203; Østbye mfl., 2013, s.144-146). Spørsmålene i undersøkelsen ble utformet med tanke på å gjøre dem nøytrale, endimensjonale, klare og forståelige. Jeg har anstrengt meg for å utforme svaralternativene for de lukkede spørsmålene så likeverdige og uttømmende som mulig.

Undersøkelsen ble gjort i tidsrommet mellom 6. og 17. mars 2017 og jeg var personlig til stede på alle skolene. Filmversjonene ble vist i den første timen av en dobbelt skoletime hvor jeg holdt foredrag for elevene i den andre timen. For Oslo katedralskole, Persbråten videregående skole, Nesbru videregående, og Lillestrøm videregående snakket jeg om den spanske borgerkrigen generelt i forbindelse med deres historieundervisning. På Stovner videregående skole var jeg i en kommunikasjon og kultur-klasse, og snakket om dramaturgi i film og historiefortelling. Hellerud videregående skole var den eneste som hadde en enkeltstående historietime og derfor holdt jeg ingen foredrag på den skolen.

3.2 – Feilkilder

Jeg har anstrengt meg for å begrense feilkilder i dette materialet. det er særlig to faktorer som har truet studiens reliabilitet: visningsforholdene og min tilstedeværelse. En studies pålitelighet blir lav når man bruker riktig måleinstrument, men instrumentet man bruker er unøyaktig (Østbye mfl., 2013, s.27). For å sikre mot at elvenes holdninger og humør på en enkelt skole skulle gjøre store utslag i studiens datamateriale valgte jeg å dele klassene i to og viste dem hver sin versjon av filmen.

Som regel ble filmene vist for en gruppe på mellom 10 og 15 elever i et klasserom med projektor og lydanlegg. Men på to av skolene ble visningen mindre ideell for en av gruppene. Ved Oslo katedralskole gjorde en dataoppdatering at gruppen som så ATTS-versjonen måtte samlet seg rundt en bærbar PC, koblet opp til klasserommets lydanlegg. Ingen av elevene kommenterte visningsforholdene etter at filmen var vist.

På Stovner videregående skole oppstod det problemer for visningen av DC-versjonen, som klassen så sammen med læreren. Etter visningen sa læreren at de måtte bytte rom fordi rommet filmen ble vist på ikke var ideelt. Han sa også at han trodde at rotet før og under filmen hadde påvirket studentenes tilbakemelding, noe som en av respondentene sa seg enig i, hun tilføyde denne kommentaren på slutten av spørreskjemaet:

«Grei film, men kanskje på grunn av rommet vi så filmen i var det ikke så bra»

Spørsmålet ble da om jeg skulle ta ut svarene fra de klassene som opplevde tekniske problemer, bare de fra de gruppene som ikke hadde fått en ideell visning eller om alle svar skulle få være med. Det var i alt 143 respondenter og undersøkelsen hadde slik sett råd til å kutte noen svar. Men før noen kutt ble gjort, oppdaget jeg en mulig større feilkilde som må inn i totalvurderingen.

Min tilstedeværelse viste seg også som en mulig feilkilde. Når elevene ble bedt om å gi et terningkast til filmversjonen de så, gav de konsekvent det høyeste terningkastsnittet til filmversjonen de så sammen med meg. For å utjevne utslag jeg hadde på datamateriale var jeg nøye med å bytte gruppen jeg så filmversjonene med. Jeg så ATTS-versjonen sammen med Oslo katedralskole, Persbråten videregående skole og Stovner videregående skole. DC-versjonen så jeg sammen med Hellerud videregående skole, Nesbru videregående skole og Lillestrøm videregående skole.

	ATTS	DC
Oslo katedralskole	4,54	4,38
Hellerud videregående skole	4,42	4,50
Persbråten videregående skole	4,56	3,70
Nesbru videregående skole	3,40	4,53
Stovner videregående skole	4,55	3,63
Lillestrøm videregående skole	4,23	4,92
Totalt snitt for filmene	4,29	4,36

Tabell 3.1

Tabell 3.1 viser snittet på hva studentene syntes om filmen når de ble spurt om å gi den et terningkast. Tabellen viser at versjonen jeg så sammen med elevene konsekvent fikk høyest terningkastsnitt.

I vurderingen om deler eller hele datamaterialet fra Oslo katedralskole og Stovner videregående skole skal tas ut konsulterte jeg tabell 3.1. Ved Oslo katedralskole ligger snittet høyere på den versjonen som ikke fikk ideelle forhold og det ble ikke nevnt av elevene i etterkant. Ved Stovner videregående skole fikk DC-versjonen det laveste snittet. Men ser vi i tabell 3.1 så er det Nesbru videregående skole som har det største gapet mellom de to versjonene, en forskjell på 1,13 i DC-versjonens favør. Det nest største gapet er riktig nok på Stovner videregående skole, en forskjell på 0,92 i ATTS-versjonens favør. ATTS-versjonen ligger også 0,86 over DC-versjonen på Persbråten videregående skole, mens DC-versjonen ligger 0,63 over på Lillestrøm videregående skole. På Oslo katedralskole og Hellerud videregående er forskjellene marginale.

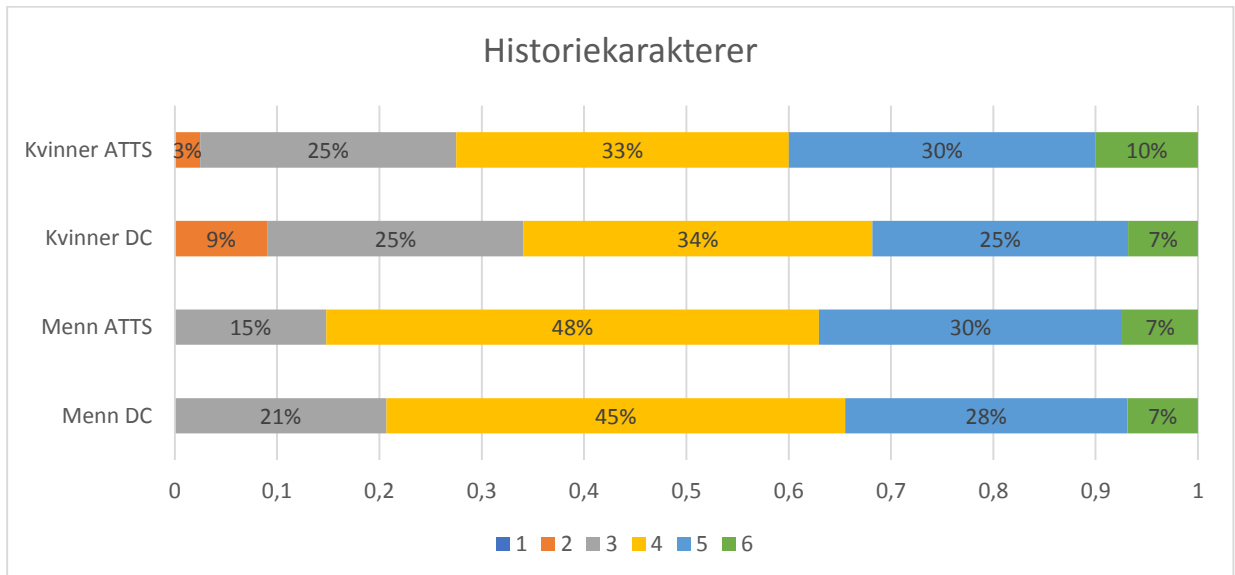
Etter å ha vurdert disse faktorene så finner jeg det vanskelig å ta ut noe datamateriale i det hele tatt. Det er vanskelig å si hva som har gjort utslaget hos respondentene og hvorfor terningkastsnittet er som det er. Andre faktorer som kan ha spilt inn, er om elevene var sliten, sulten eller bare har tankene et annet sted. Det er min mening at gapene mellom terningkastsnittet utjevner seg selv og begge versjonene har de samme fordelene og ulempene. Derfor velger jeg å la alt datamaterialet være med i undersøkelsen.

3.3 – Datamaterialet som inngår i analysen

Det var totalt 145 elever som så en av filmversjonene og nesten alle har fyllt ut spørreskjemaet. Kun 2 av skjemaene er levert helt blank, mens 3 bare var besvarte på den ene siden. For hvert enkelt spørsmål varierer antallet som varte mellom 135 og 145 og svarprosenten mellom 96 % og 99 %. Dette vurderer jeg som svært tilfredsstillende. Alle respondentene gikk i tredje klasse på videregående skoler og var i aldersgruppen 18 – 19 år. 84 av dem var kvinner, 57 var menn, 1 definerte seg som «annet» og 1 unnlot å svare på det spørsmålet. Siden det bare er en som har svart «annet» så er det ingen grunnlag for sammenligning og derfor vil det ikke bli tatt hensyn til i resten av undersøkelsen. Av de 74 personene som så DC-versjonen var det 44 kvinner og 30 menn og blant de 69 som så ATTS-versjonen var det 40 kvinner og 27 menn.

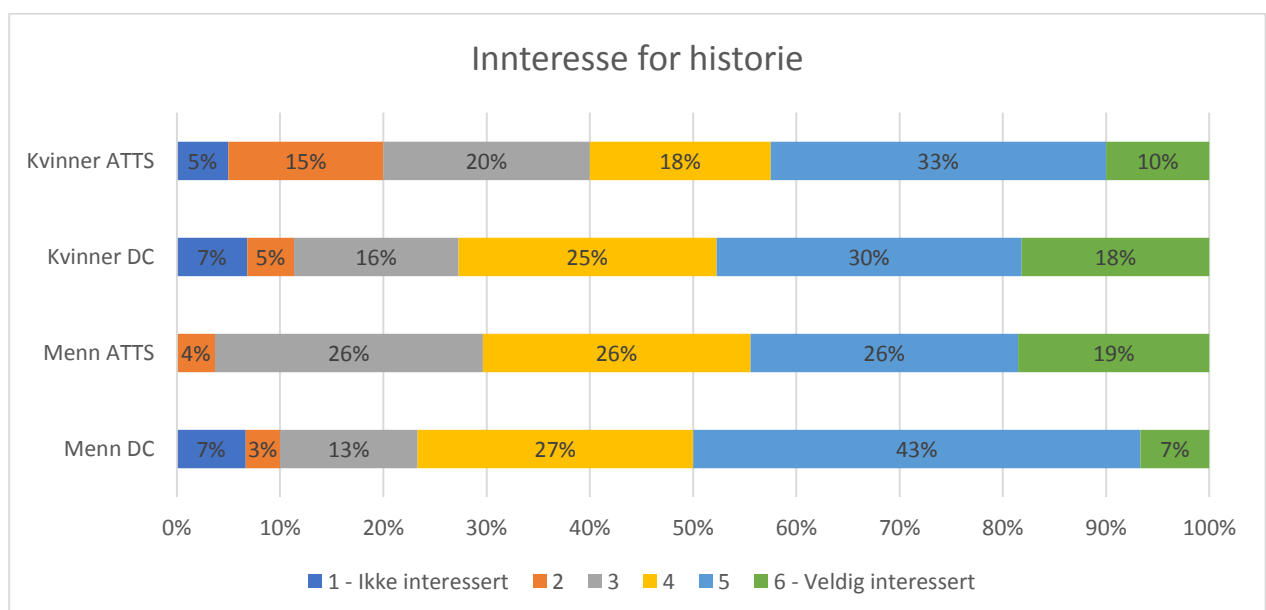
For å få et overblikk over respondentene, inneholdt spørreskjemaet noen personalia spørsmål. Hvilke kjønn de er, hvilke karakterer i historie de fikk til jul i 2016, hvor interessert de er i historie,

hvor mye de viste om den spanske borgerkrigen på forhånd og hvor mye de viste om nordmenns innsats i den. Kjønnene fordelte seg ganske likt med omtrent 60 prosent kvinner i begge gruppene.

Figur 3.1

Blant respondentene som så det to filmversjonene er det relativt jevnt karaktersnitt i historie. Vi ser blant de som så ATTS-versjonen, at kvinnene har et høyere karaktersnitt enn mennene og at karaktersnittet er noe høyere blant både kvinner og menn, enn blant dem som så DC-versjonen. Det er også færre av dem som så ATTS-versjonen som har karakteren 2 eller 3. Det er verdt å legge merke til at nesten 10 prosent blant kvinnene som så DC-versjonen har karakteren 2. Den største forskjellen mellom kvinner og menn er den forholdsvis store andelen menn som har karakteren 4, nesten halvparten i begge gruppene.

Figur 3.2

Det første som går frem av figur 3.2, som viser respondentenes kjønn og interesse for historie, er at de som så DC-versjonen hadde en generelt høyere interesse for historie, enn de som så ATTS-versjonen. Dette gjelder både kvinner og menn og går på tvers av karaktersnittene, de som så ATTS-versjonen lå hadde noe høyere karaktersnitt enn de som så DC-versjonen.

Det andre som går frem av figur 3.2, er at interessen for historie er omtrent lik blant kvinner og menn, selv om det er forskjeller i karaktersnittet deres. Ser vi helt i toppen av skalaen finner vi at flere kvinner av de som så DC-versjonen er veldig interessert i historie, mens flere menn som så ATTS-versjonen svarer det samme. Men slår vi sammen de som svarte 5 eller 6, så jevner det forskjellene ut. Vi ser også at både kvinner og menn som så DC-versjonen hadde en høyere interesse for historie.

På bunnen av skalaen, under interesse for historie, finner vi et lite gap mellom de kvinnene som så ATTS-versjonen og de som så DC-versjonen. 40 prosent av kvinnene som så ATTS-versjonen svarte at deres interesse for historie var 3 eller under, mens bare 28 prosent av de som så DC-versjonen sa det samme. Ser vi på karakterene deres så kunne vi forventet det motsatte. Karakterforskjellen mellom kvinnene med karakteren 3 eller under, er 6 prosent større i ATTS-versjonens, mens gapet blant dem som sier at deres interesse for historie er 3 eller under, er 12 prosent større i DC-versjonens.

Blant dem som så ATTS-versjonen, er det ingen av mennene som har karakteren 2, men det er færre med karakteren 3, enn de som så DC-versjonen. Likevel svarer 30 prosent av mennene som så ATTS-versjonen at deres interesse for historie ligger på 3 eller under, mens 23 prosent av mennene som så DC-versjonen sier det samme, på tross av dårligere karakterer.

Det er en gjennomgående tendens at karakterer og interesse for historiefaget går i motsatt retning. Det er vanskelig å forklare dette på annen måte enn at flere av dem som så DC-versjonen satt igjen med et positivt inntrykk av selve filmen og lot det farge svarene de gav på sin interesse for historiefaget. Det er en ting til vi kan legge merke til, om vi kun ser på svarene respondentene gav på sin interesse for historie, så kan det se ut som at DC-versjonen blir bedre likt blant kvinnene. Flere kvinner som så DC-versjonen sa at de var veldig interessert i historie, mens det var ikke tilfelle blant de som så ATTS-versjonen. Det mønsteret finner vi igjen i bunnen, der færre kvinner som så DC-versjonen sa at deres interesse lå på 1 eller 2 enn blant dem som så ATTS-versjonen. Hos mennene ser vi en lignende utvikling, men omvendt, mens det store bildet ikke lar seg påvirke så mye av forflytningene i toppen og bunnen.

Ser vi vider på spørsmålet om hvor mye respondentene viste om borgerkrigen og nordmenns deltakelse i den, før de så filmen, ser vi samme tendenser. 42 prosent av dem som så DC-versjonen sa at de viste middels eller mye om borgerkrigen. Av de som så ATTS-versjonen, var det 39 prosent som sa at de viste middels eller mye om borgerkrigen. På spørsmålet om hvor mye de viste om nordmenns deltakelse i borgerkrigen sa 90 prosent av de som så ATTS-versjonen at de visste lite om nordmenns deltakelse i borgerkrigen, mens 86 prosent av de som så DC-versjonen svarte det samme.

3.4 – Vurdering

Jeg finner både antallet respondenter som er med i undersøkelsen tilfredsstillende, spesielt på grunn av den lave frafallet 1,4 prosent. Jeg var nøye med å være til stede ved like mange visninger av de to versjonene for å marginalisere meg selv som feilkilde og sikre at jeg hadde en så jevn påvirkning på resultatet som mulig. Og på tross av at filmvisningen ikke var ideell i to av gruppene, så mener jeg også at målingene til sammen utgjør et bilde med høy relabilitet. Det kan imidlertid se ut som at noen av kontrollfaktorene er bedre egnet enn andre.

Når man vurderer alle dataene om respondentenes forkunnskaper, finner man at karaktersnittet i historie hos dem som så ATTS-versjonen var noe høyere blant både kvinner og menn. Likevel visste de mindre om den spanske borgerkrigen og nordmenns innsats i den og deres generelle interesse for historie var også lavere. Det er lite trolig at lav interesse for historiefaget gir høyere karaktersnitt. Det er også vanskelig å se for seg at lite kunnskap om den spanske borgerkrig skulle gi noen fordel hva historiekarakter angår.

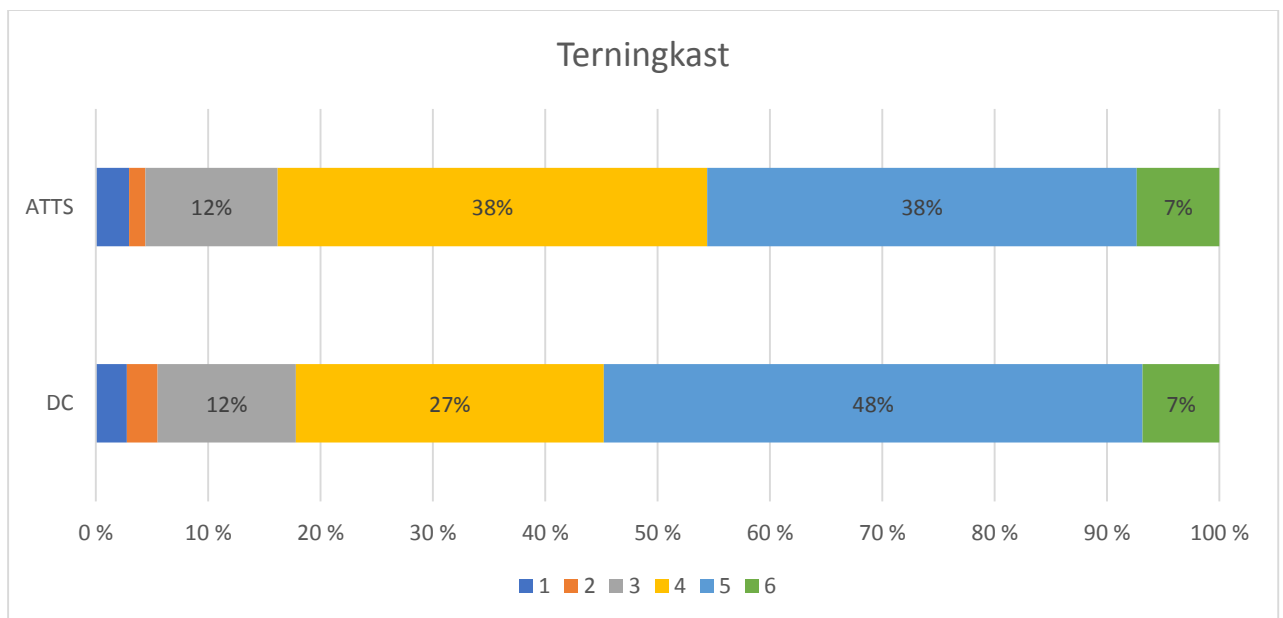
Denne undersøkelsen er gjort ved hjelp av retrospektive spørsmål, noe som kan være problematisk fordi folks hukommelsen lett spiller dem et puss og ofte på en systematisk måte (Østbye mfl., 2013, s.140-141). Selv om de retrospektive spørsmål er stilt bare minutter etter at respondentene så filmversjonene, så ser det ut som at inntrykket de satt igjen med har farget svarene deres. Mens historiekarakteren står fast er de tre andre faktorene opp til respondentenes skjønn. Slik sett er det litt flaks at det er høyere karaktersnitt blant dem som så ATTS-versjonen, da dette tydeliggjør forskjellen. Dette betyr at de beste kontrollvariablene for resten av undersøkelsen er respondentenes historiekarakterer og kjønn.

Kapitel 4 – Opplevelse av filmen

I dette kapitelet handler det om hvordan respondentene opplevde de to versjonene av filmen. Spørreskjemaet hadde i alt ni spørsmål om opplevelse, alle var lukkede spørsmål med mellom tre og seks svaralternativ.

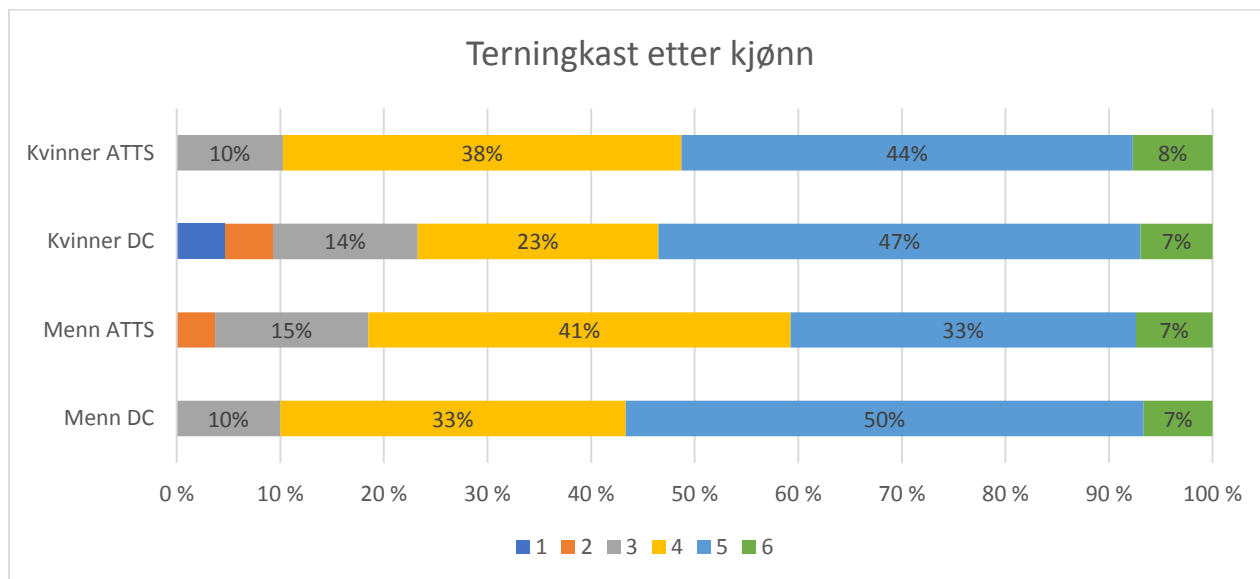
4.1 – Terningkast

Som vi så i tabell 3.1, så fikk DC-versjonen litt høyere terningkastsnitt enn ATTS-versjonen. Figur 4.1 viser hvordan respondentene opplevde filmversjonene og hvilke terningkast de gav de dem.

Figur 4.1 N=141

De generelle tendensene her er at DC-versjonene har fått flere høye terningkast og har med andre ord blitt best likt. Samtidig er det en tendens til at det er noen flere som har gitt DC lavere terningkast. Andelen som misliker filmversjonene er liten.

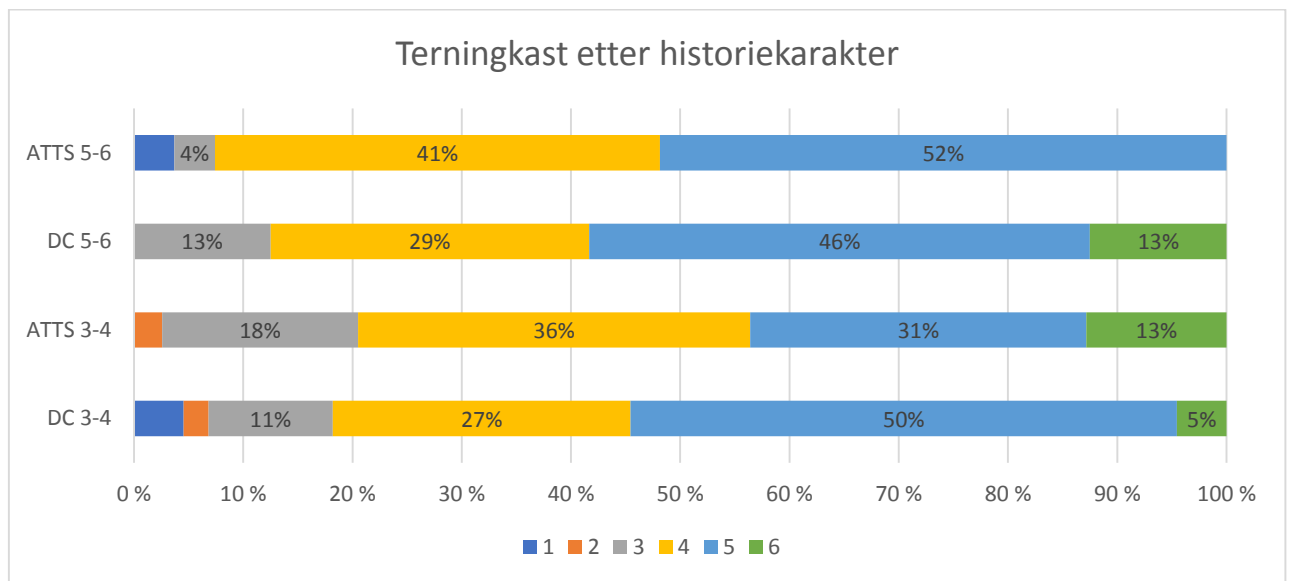

Figur 4.2 N=139

Ser vi på hvordan terningkastene fordeler seg etter kjønn så ser vi at forskjellene er størst innen gruppen menn. 57 prosent av mennene som så DC-versjonen gav filmen terningkast 5 eller 6, mens bare 40 % av mennene som så ATTS-versjonen gjorde det samme. Noen få menn som så ATTS-versjonen ser ut til å ha mislikt den, mens ingen av mennene som så DC-versjonen ser ut til å mislikt den versjonen, selv om noen er litt lunken.

Hos kvinnene er forskjellen i tildeling av høye terningkast liten, mens det var kvinner som gav DC-versjonen lavere terningkast. Slik sett indikerer figuren at menn likte DC-filmen klart best, mens kvinnene helte mot ATTS-versjonen. Her må man imidlertid ta visse forbehold. Under datainnsamlingen observerte jeg at noen av kvinnene som så DC-versjonen fremsto med en generell negativ innstilling. To kvinner har gitt DC-versjonen terningkast 1, mens de to som har gitt ATTS-versjonen terningkast 1 har oppgitt «annet» eller svart blankt på spørsmål om kjønn. Selv med dette forbeholdet, kan det synes som om kvinnene er mer delt i synet på DC-versjonen, mens den kommer klart best ut blant mennene.

Vi skal nå se på terningkast etter historiekarakter. Bare en person som så ATTS-versjonen hadde karakteren 2 i historie, mens fire personer som så DC-versjonen hadde det samme. Dette gir dårliggrunnlag for sammenligning. I alle analysene med henblikk på historiekarakter har vi derfor kun fokusert på forskjellene mellom gruppene med middels karakter (3 eller 4) og høy karakter (5 eller 6).

Figur 4.3 N=134

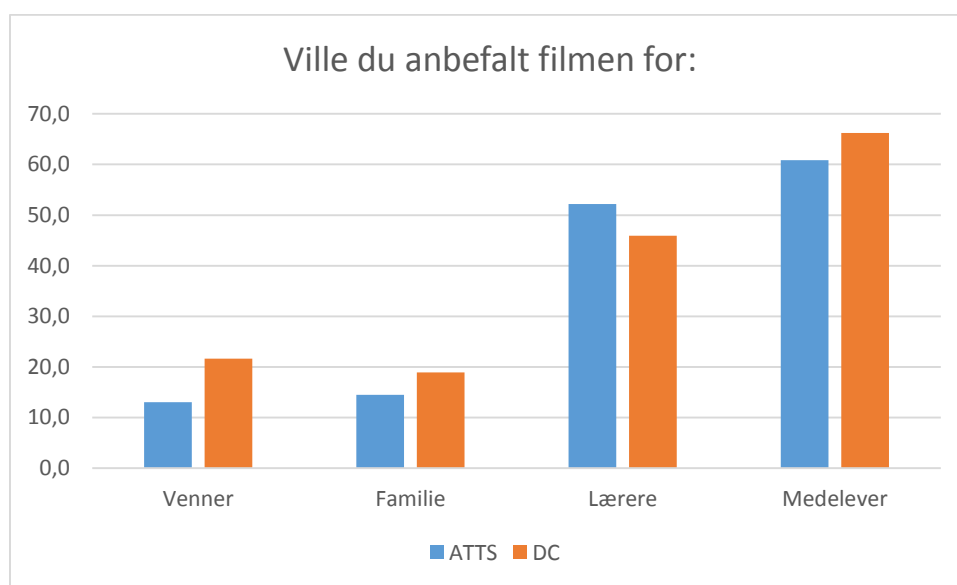
Figur 4.3 viser hvordan filmversjonene blir likt etter historiekarakter. Det er tre ting som er verdt å legge merke til. DC-versjonen fikk høyest terningkast innenfor begge karaktegruppene. I toppen av skalaen, blant gruppen med toppkarakterer, så er det 13 prosent som så DC-versjonen som gav den terningkast 6. Ingen av elevene med toppkarakterer gav terningkast 6 til ATTS-versjonen. Bildet er litt mer nyansert blant elevene med middels karakter. Innenfor denne gruppen var det flere som gav ATTS-versjonen terningkast 6 i forhold til dem som så DC-versjonen.

I bunnen av skalaen er det noen som har vært veldig negativ. Men den generelle tendensen i gruppen med toppkarakterer er at det er flere som misliker eller er lunkent innstilt til DC-versjonen, enn ATTS-versjonen. I gruppen med middelskarakterer er det omvendt, men forskjellen er ganske liten.

Det store bildet peker uansett i retning av at DC-versjonen er bedre likt, både blant elevene med karakteren 3 og 4, og blant elevene med karakteren 5 og 6. Det kan indikere at historiefortellingsteknikkene som er brukt i DC-versjonen gjorde at elevene likt den versjonen bedre, i forhold til de elevene som så ATTS-versjonen.

4.2 – Hvem respondentene ville anbefalt filmen for

Respondentene ble spurt om hvem de ville anbefalt filmen for. Spørsmålet er kanskje litt klønete formulert og forklarer ikke at det var mulig å svare på flere kategorier. Det er mange som bare har satt et kryss. Det var heller ikke mulig for respondentene å svare «ingen» og det kan ha tvunget noen av dem til å svare ett av alternativene som ble presentert for dem. Jeg tar den likevel med da den kan gi et innblikk i respondentenes opplevelse av filmene de så.

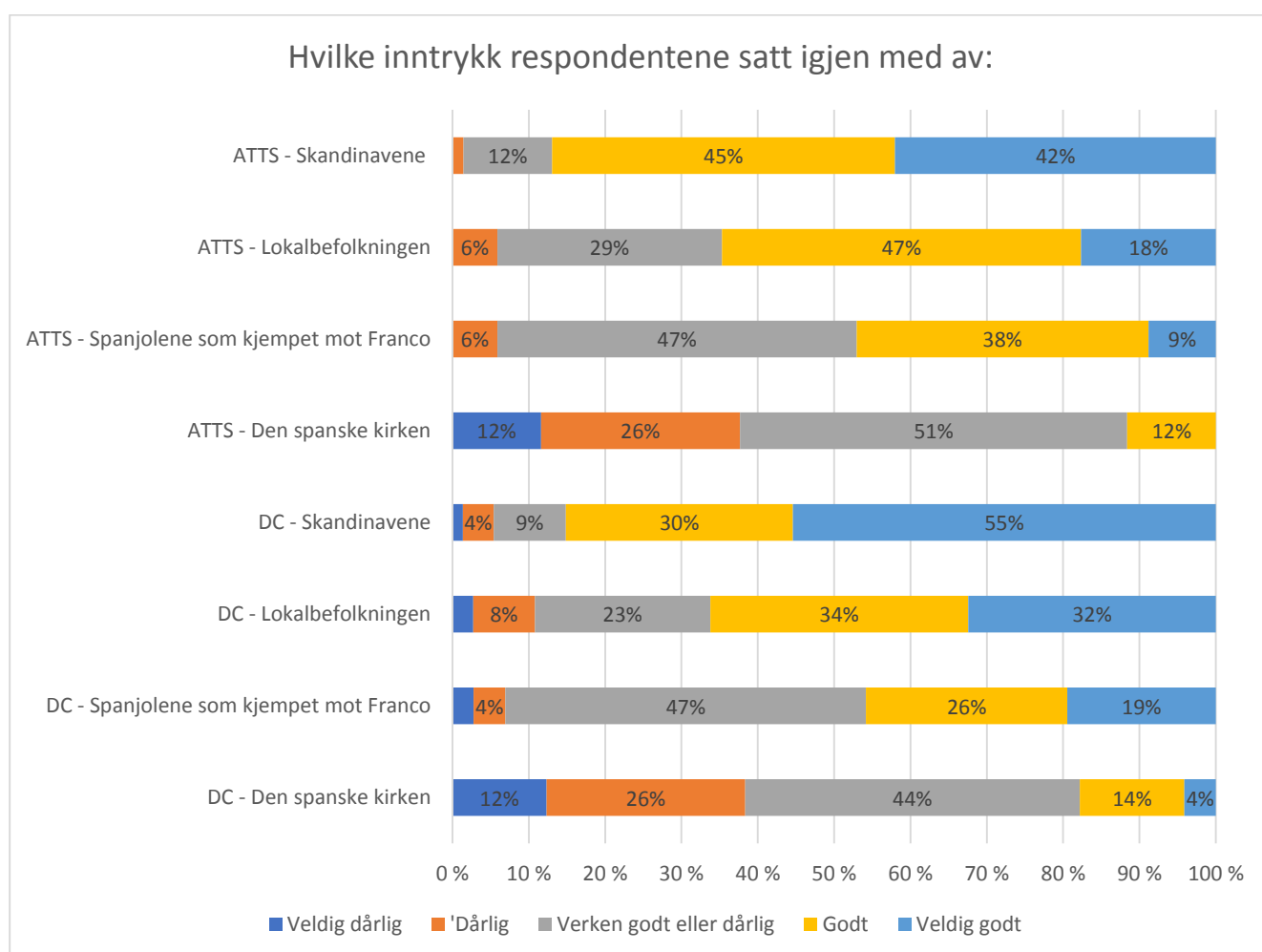

Figur 4.4 Svar er oppgitt i prosent

Tendensen i tabell 4.4 er at de som har sett DC-versjonen i noe større grad ville anbefalt filmversjonen de så. Det som skiller seg ut her er hvor mange som ville anbefalt den for læreren, 8 prosent flere blant dem som så ATTS-versjonen ville anbefalt filmen for læreren. Dette kan være et resultat av at de har ansett filmen som noe som tilhører skole og utdanning, men det kan like gjerne være et resultat av at de følte seg tvunget til å krysse av for et av svaralternativene. 10 prosent av dem som så ATTS-versjonen og 8 prosent av dem som så DC-versjonen, har ikke svart på dette spørsmålet. Dette spørsmålet hadde vært bedre om svarkategoriene var ja/nei/vet ikke.

4.3 – Inntrykk

For å undersøke hva slags inntrykk publikum satt igjen med av forskjellige aspekter med filmversjonene spurte jeg respondentene om hvilke inntrykk de fikk av fire konkrete ting. Hvilke inntrykk de fikk av skandinavene som bygde og drev sykehuset, av lokalbefolkningen i byen sykehuset lå i, av spanjolene som slåss mot Franco og av den spanske kirken. Spørsmålene var lukket med fem svaralternativ, fra veldig dårlig til veldig godt.

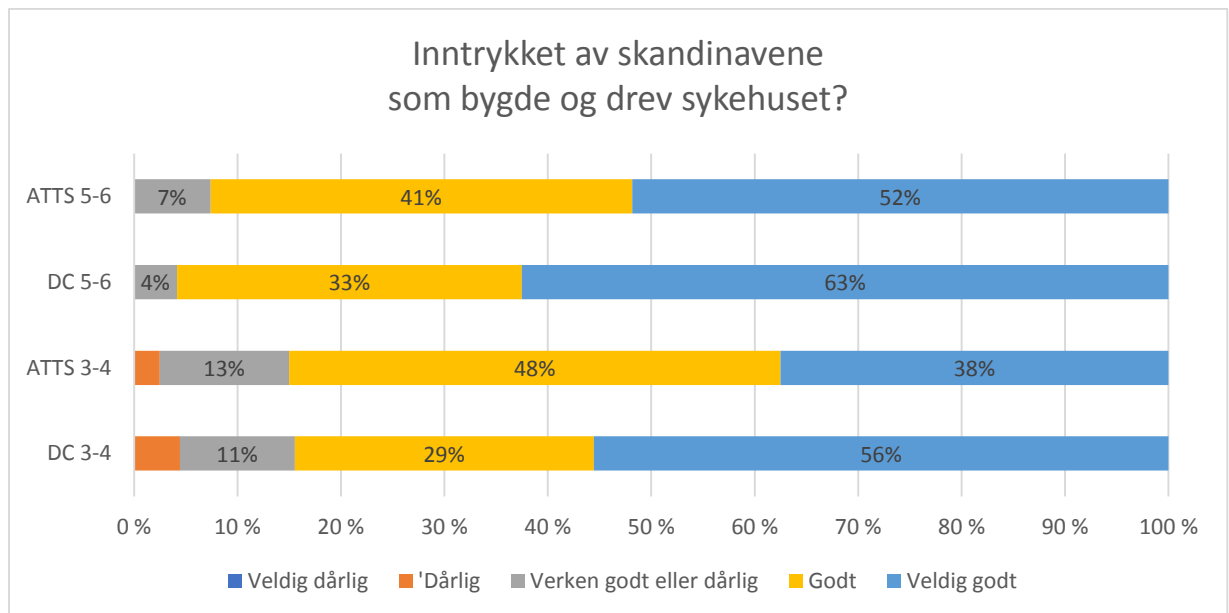

Figur 4.5 N=143

Som vi ser av tabellen er ikke elevenes inntrykk fra de to versjonene er veldig forskjellig, men de elevene som så DC-versjonen ser ut til å sitte igjen med et noe bedre inntrykk av alle aktørene i filmen, fra skandinavene til den spanske kirke. Samtidig forekommer et dårligere inntrykk av aktørene det er spurt om, noe hyppigere blant de som har sett DC-versjonen.

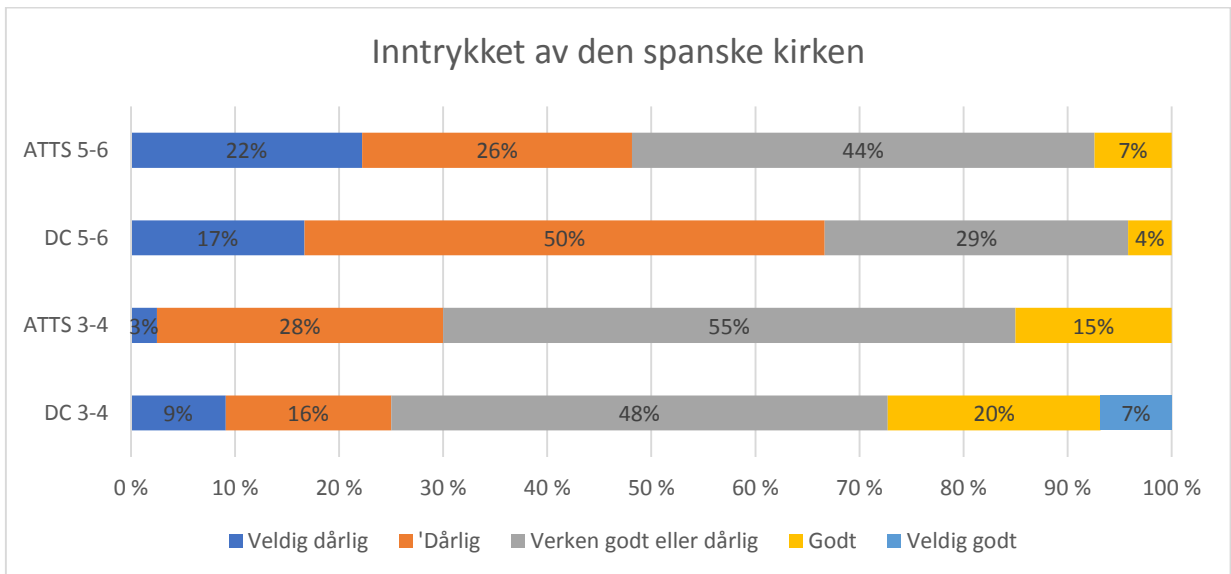
Tabellen viser også at de fleste elever satt igjen med et godt inntrykk av skandinavene som dro ned for å bygge og drive sykehuset, men de som så DC-versjonen ser ut til å ha fått et litt bedre inntrykk enn de som så ATTS-versjonen. Omtrent like mange som så de to filmversjonene fikk et positivt inntrykk av lokalbefolkningen, men det er flere som så DC-versjonen som fikk et dårligere inntrykk enn blant dem som så ATTS-versjonen. Inntrykket av spanjolene som slåss mot Franco er også likt

fordelt og skillet er størst blant dem som fikk et godt eller veldig godt inntrykk i DC-versjonens favør. På spørsmål om inntrykket av den spanske kirken er det også flere som så DC-versjonen som har fått et godt eller veldig godt inntrykk av den. Det er mulig at dette skyldes en feilkilde. Spørsmålet er det siste av de fire og mange av dem som sier de fikk et positivt inntrykk, har gitt det svaret på alle fire spørsmålene. De er godt mulig at de bare har skummet gjennom spørsmålene, eller ikke har lest det siste spørsmålet i det hele tatt. Jeg kommer tilbake til dette senere i kapittelet.

Figur 4.6 N=136

En sammenligning innad i de to karaktergruppene viser flere interessante forskjeller. Blant elevene som har sett samme filmversjon så ser vi at de med toppkarakterer klart fikk et mer positivt inntrykk av skandinavene, i forhold til elevene med middels karakterer. Sammenligner vi innad i karaktergruppene så ser vi at elevene som har sett DC-versjonen sitter igjen med et mer positivt inntrykk av dem filmen handlet om. Det kan indikere at historiefortellingsteknikkene i DC-versjonen gjorde at elevene som så den versjonen i større grad sympatiserte med skandinavene. I DC-versjonen er det klarer protagonister, i motsetning til i ATTS-versjonen. I tillegg forteller disse protagonistene dypere om sitt forhold til foreldrene, noe som gir dem mer dybde. Det er også interessant å merke seg at det gir et større utslag hos dem som har middels karakterer i historie, i forhold til de med toppkarakterer. Blant elevene med toppkarakterer som fikk et dårlig inntrykk av skandinavene, var det liten forskjell. Mens det var så godt som ingen forskjell blant elevene med middels karakterer.

Figur 4.7 N=136

Som figuren viser så fikk elevene med toppkarakterer som så DC-versjonen et dårligere inntrykk av den spanske kirken, i forhold til elevene med toppkarakterer som så ATTS-versjonen. For de med middelskarakterer er det omvendt, men det kan skyldes feilkilden som jeg nevnte i toppen av delkapittelet.

Det er to segmenter i DC-versjonen om den spanske kirken, som mangler i ATTS-versjonen. Vilhjalmur viser frem kirkeklokkene faren har reddet fra omsmelting og Oddbjørg innleder med:

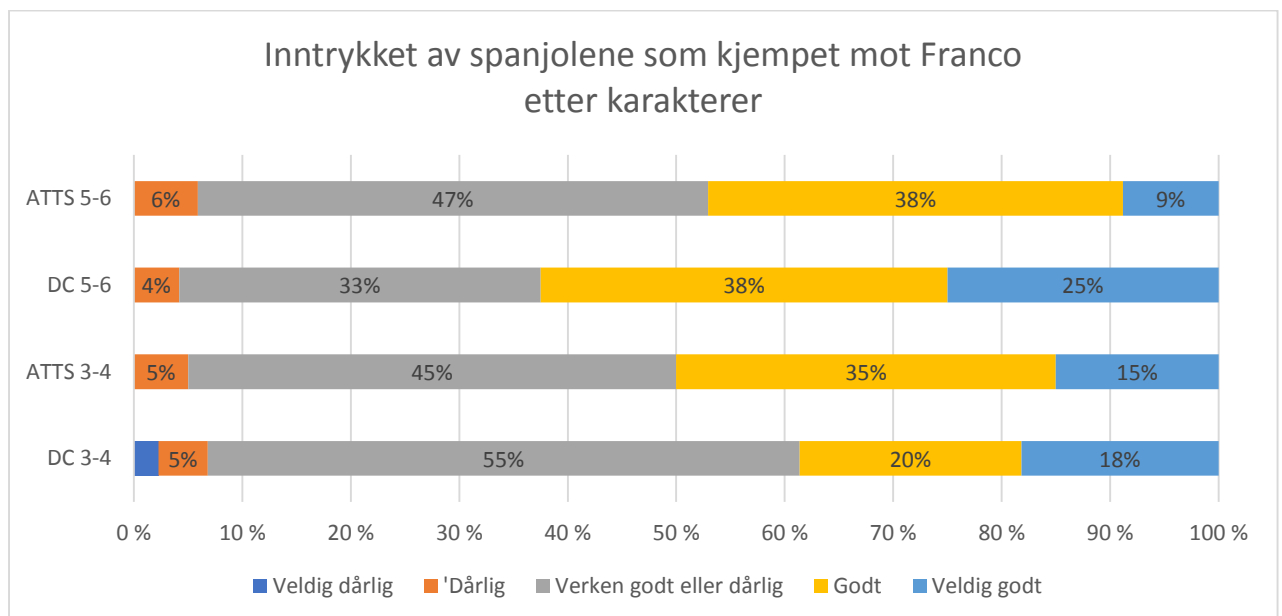
«Ja det var ting som rystet min far. Og da tenker jeg at når du har vært så heldig at du har vokst opp i Stavanger og har hatt tilgang til Stavanger domkirke. Så har du vokst opp med et skjønnhetsinntrykk, som er ganske sterkt. Og det omrammer livet ditt på en måte. Og da far så de ødeleggelsene som man gjorde mot kirker og mot kirkekunst, så var han rystet.»

Begge segmentene skulle egentlig telle i kirkens favør. Oddbjørgs indignasjon over ødeleggelsene og at faren til Vilhjalmur reddet unna noen kirkeklokker fra ødeleggelsen. Og det kan se ut som det til en viss grad har gjort det hos dem med middelskarakterer som så DC-versjonen. Hele 27 prosent av dem fikk et godt, eller veldig godt inntrykk av den spanske kirken.

Det er mulig at de to ekstra segmentene har påvirket dem. Men jeg tror svaret er nøyaktighet, eller mangel på det blant dem med middels karakterer som har gjort utslaget. Spørsmålet er som nevnt det siste av fire, hvor av de tre øverste stort sett er besvart med verken godt eller dårlig, godt eller veldig godt. Ser vi nærmere på de tre elevene som har svart at de fikk et veldig godt inntrykk av den spanske kirken, så har to av dem svart at de fikk et veldig godt inntrykk av alt, og en har svart godt på to og veldig godt på to. Av de ni elevene som har svart at de fikk et godt inntrykk, finner vi de samme tendensene og bare en som ser ut til å ha svart på alle spørsmålene i favør av kirken. Det er vanskelig å se for seg at noen både kan ha et veldig godt inntrykk av soldatene og et veldig godt inntrykk av kirken de rev ned. Da er det mer trolig at det er snakk om en feilkilde. Jeg vil finne igjen samme feilkilde hos dem som fikk et godt inntrykk av kirken etter å ha sett ATTS-versjonen.

Likevel er det en markant større andel av elevene med toppkarakterer som så DC-versjonen som fikk et dårlig inntrykk av den spanske kirken. Spesielt om de sammenlignes med elevene som så samme versjon med middels karakterer. Noe har skjedd, som ikke bare kan avskrives med mangel på nøyaktighet hos elevene med middels karakterer.

Tar vi bort feilkilden så tror jeg vi finner to grunner til dette. Vi ser at inntrykket av skandinavene er at de blir godt likt jevnt over. Så de 9 ekstra minuttene i DC-versjonen har påvirket dette. Noe av grunnen til forskjellen mellom elevene med toppkarakterer og elevene med middelskarakterer finner vi nok i de to ekstra segmentene om kirken. Men noe av grunnen kan også ligge i utdypingen av de spanske soldatene som kjempet mot Franco og som var pasienter ved sykehuset.

Figur 4.8 N=136

Tabellen viser at det er marginale forskjeller mellom elevene med høy og lav karakter innenfor gruppen som så ATTS-versjonen. Blant elevene som så DC-versjonen ser vi derimot en relativt stor forskjell. Vi ser at en stor del av begge karaktergruppene som så ATTS-versjonen er usikker, blant dem som så DC-versjonen er de med toppkarakterer blitt sikrere og de med middelskarakterer blitt mer usikker

Det noe klønete formulerte spørsmålet kan ha hatt en innvirkning. I et forsøk på å utforme spørsmålet for ikke å gi bort svarene på noen andre spørsmål, så ble spørsmålet unødvendig vanskelig og inneholdt ordet «Franco». Spørsmålet må leses nøye for at man skal få med seg betydningen av det. Men om det selve spørsmålet som gjør utslaget, så skulle det gått igjen i svarene fra begge filmversjonene.

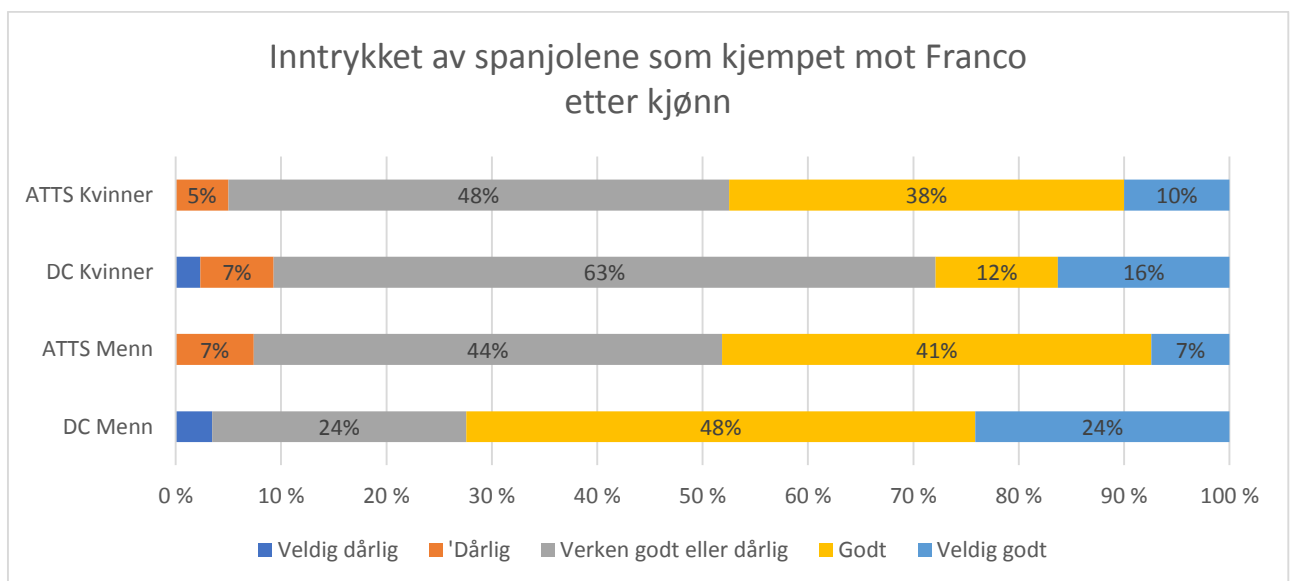
Noe av grunnen kan ligge i historiefortellingssegmentene som er benyttet DC-versjonen. Noen av segmentene som kun er tilstede i den versjonen utdyper de spanske soldatene. De blir blant annet beskrevet som lite politisk beviste, at de måtte ha vin hver dag og at sykehuset måtte ha tre barberere for at de skulle ta seg pent ut. Dette er beskrivelser som kan ha menneskeliggjort dem og

gjort det lettere å sympatiser med dem. Og det kan se ut som at de med toppkarakterer som så DC-versjonen har gjort nettopp det. Men ser vi på de med middelskarakterer så ser det ut til å gjøre dem mer usikker.

Usikkerheten kan skyldes at karakteren Franco kommer i bakgrunnen i DC-versjonen. Ingen av de 9 ekstra minuttene omhandler Franco, og informasjonen kan ha forsvunnet litt i fortellingen og respondentene kan ha blitt usikker på hvilke side Franco kjempet på. De med toppkarakterer kan ha hatt en forkunnskap om det og derfor ikke blitt påvirket på samme måte.

Mer sannsynlig finner vi grunnen til både usikkerheten rundt soldatene og kirken, både i at soldatene ble fremstilt med egenskaper som ikke var udelt positive og at kirken ikke ble fremstilt udelt negativt, som er en tendens i ATTS-versjonen. Hvorfor dette slår forskjellig ut blant dem med toppkarakterer og dem med middelskarakterer måtte man gjennomført kvalitative intervjuer for å finne ut av.

Ser vi på forskjellene på hvordan de to versjonene påvirket kvinners og menns inntrykk av spanjolene som slåss mot Franco ser vi et annet og like uforklarlig aspekt.

Figur 4.9 N=139

Tabellen viser at blant kvinner og menn som så ATTS-versjonen så er det nesten ingen forskjell. Men ser vi på de som så DC-versjonen så ser vi at inntrykket kvinner og menn satt igjen av spanjolene som sloss mot Franco er ganske forskjellig

Dette gjør hypotesen at Franco forsvinner litt i DC-versjonen svakere. Begge gruppene som så DC-versjonen hadde 58 prosent kvinner, men ser vi nærmere på tallene agerer kvinnene som så DC-versjonen forskjellig. 73 prosent av kvinnene med middelskarakterer sier at de er usikker mot 43 prosent med toppkarakterer. Og mens 19 prosent av kvinnene med middelskarakterer som så DC-versjonen sier det fikk et godt inntrykk av soldatene, sier 40 prosent av kvinnene med toppkarakterer det samme. DC-versjonen har altså gjort kvinner med toppkarakterer sikrere enn kvinnene med middelskarakterer, der den klart største gruppen er usikker på inntrykket de fikk av

spanjolene som kjempet mot Franco. Mennene som så DC-versjonen er forholdsvis lik i begge karaktergruppene, 44 prosent av dem med middelskarakterer fikk et godt inntrykk av soldatene, mot 50 prosent av dem med toppkarakterer. Resten av mennene som så DC-versjonen fordelte seg jevnt mellom usikker og et veldig godt inntrykk. Litt flere av mennene med toppkarakterer fikk et veldig godt inntrykk av soldatene og litt flere av mennene med middelskarakterer var usikker og noen få menn med middelskarakterer som så DC-versjonen fikk et dårlig inntrykk av soldatene.

Ser vi på tallene for inntrykket av den spanske kirken er det jevnere fordelt mellom kjønnene innad i gruppen med middelskarakterer som så DC-versjonen. Mennene er litt mer sprett over hele skalaen og kvinnene samler seg litt mer mot midten. I gruppen med toppkarakterer som så DC-versjonen er det også forholdsvis likt, 72 prosent av kvinnene fikk et dårlig eller veldig dårlig inntrykk av den spanske kirken. Ingen av mennene med toppkarakterer svarte at de fikk et veldig dårlig inntrykk, 60 prosent svarte at de fikk et dårlig inntrykk og 30 prosent svarte at de hverken fikk et godt eller dårlig inntrykk av den spanske kirken. 29 prosent av kvinnene med toppkarakterer som så DC-versjonene sa det samme.

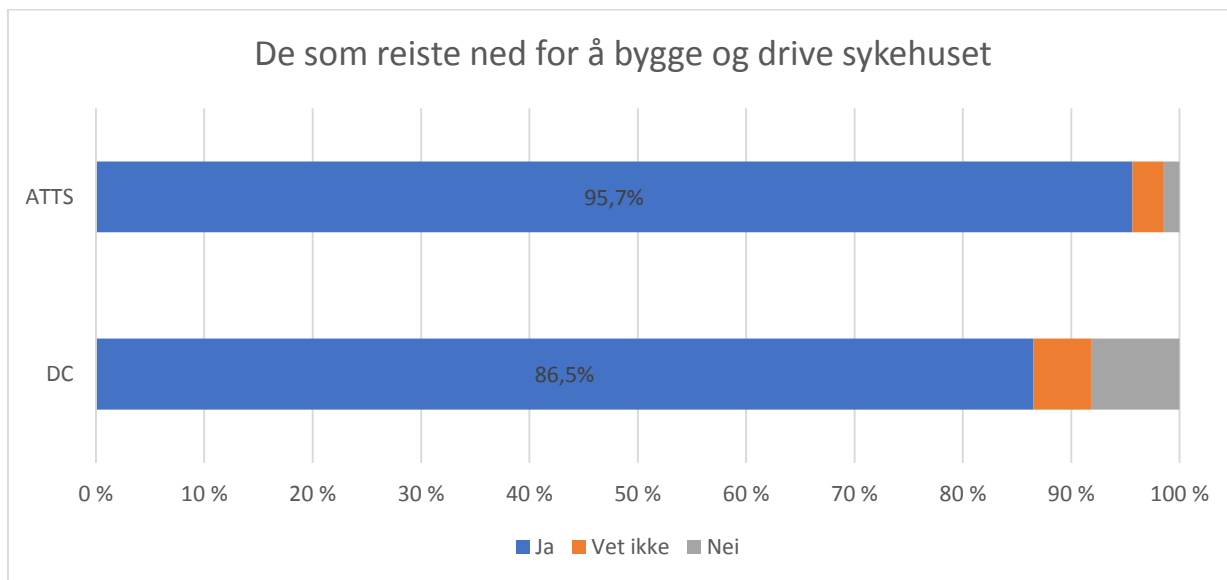
På spørsmål om inntrykket av den spanske kirken, svarer kjønnene mer likt i forhold til hvilke film de så. 36 prosent av kvinnene som så ATTS-versjonen fikk et dårlig eller veldig dårlig inntrykk av kirken, 5 prosent flere av kvinnene som så DC-versjonene sa det samme. For mennene er det omvendt, 35 prosent av dem som så DC-versjonen fikk et dårlig eller veldig dårlig inntrykk av kirken, 6 prosent flere av mennene som så ATTS-versjonen sa det samme. Resten svarer stort sett at de hverken fikk et godt eller dårlig inntrykk av den spanske kirken.

DC-versjonen har altså gjort dem med middelskarakterer, og kvinner i særdeleshet, mer usikker på hva de synes om både soldatene og hva de syntes om den spanske kirken. Usikkerheten ser ut til å knytte seg mer til soldatene enn til kirken. Hvorfor det er slik er et spørsmål som det vanskelig å få et tilfredsstillende svar på og krever mer forskning.

På spørsmål om hvilke inntrykk respondentene fikk av lokalbefolkningen i Alcoi svarte respondentene veldig likt som på inntrykket de fikk av skandinaverne (Figur 4.6). Inntrykket av lokalbefolkningen var litt dårligere, men ikke nok til at de tilfører noe nytt.

4.4 – Støtte

For å få et innblikk i hvordan filmversjonene påvirket tankesettet til respondentene, inneholdt spørreskjemaet spørsmål om hvem de ville støttet om de levde mens den spanske borgerkrigen pågikk. Spørsmålene var lukket i tre svar alternativ ja/vet ikke/nei.

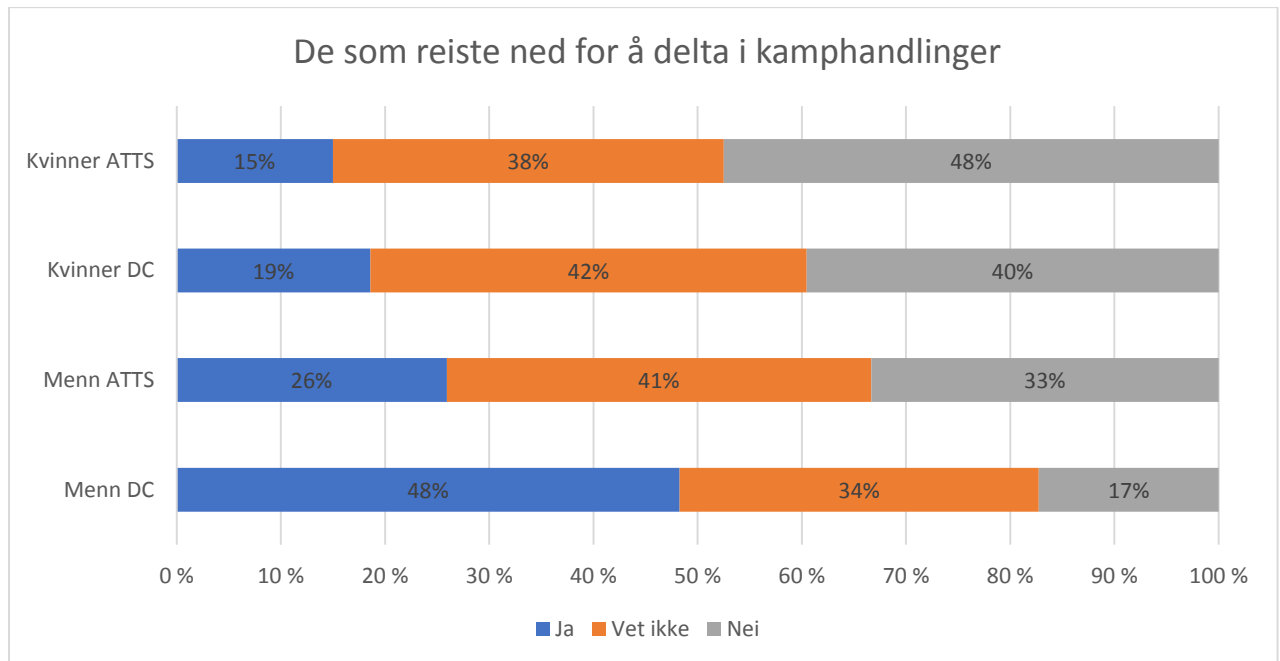
Figur 4.10 N=143

Tabellen viser at elevene som så ATTS-versjonen i større grad ville støttet de som reiste for å bygge og drive sykehuset. Om vi ser på dem som ikke ville støttet de som dro, så ser vi at de to som var usikker etter å ha sett ATTS-versjonen var menn og at den eleven som ikke ville støtte skandinavene, også valgte å svare på personalia spørsmål med «none of your business».

Om vi ser på de som ikke ville støttet skandinavene var det bare 2 av de 44 kvinnene som ikke ville gjort det, og det kan ha vært et utslag av at noen av kvinnene som så DC-versjonene var veldig negativt innstilt. Blant mennene forholdt det seg annerledes. 73 prosent av de 30 mennene som så DC-versjonen ville støttet skandinavene. 3 av mennene sa de var usikker og 5 sa de ikke ville støttet de som bygde og drev sykehuset.

Det er et litt overaskende utfall, da DC-versjonen er designet for at man lettere skal få empati med dem filmen handler om. I tillegg er det ikke kontroversielt å støtte noen som driver humanitært arbeid. Grunnen til dette utfallet kan ikke tilfredsstillende forklares uten kvalitative intervjuer. Men noe av forklaringen kan igjen ligge i at soldatene, som legene lappet sammen, kan ha blitt mindre sympatisk blant de som var usikker og blant de som ikke ville støtte skandinavene. Eller det kan ligge i at fremstillingen av kirken fikk flere dimensjoner gjennom at legene reagerte på rivningen av kirkene. Det kan også være at selve filmen fremstilte borgerkrigen for useriøs og at vitser og nakne rumper medvirket til at situasjonen ikke virket så alvorlig.

Kanskje vi får et klarere bilde om vi ser på hvordan respondentene svarte på om de ville støttet dem som dro ned og deltok i kamphandlinger. Filmen «Et sykehus for Spania» nevner riktig nok bare i en bisetning at det dro folk ned for å slåss, men svaret på spørsmålet viser at DC-versjonen i større grad delte respondentene enn det ATTS-versjonen gjorde.

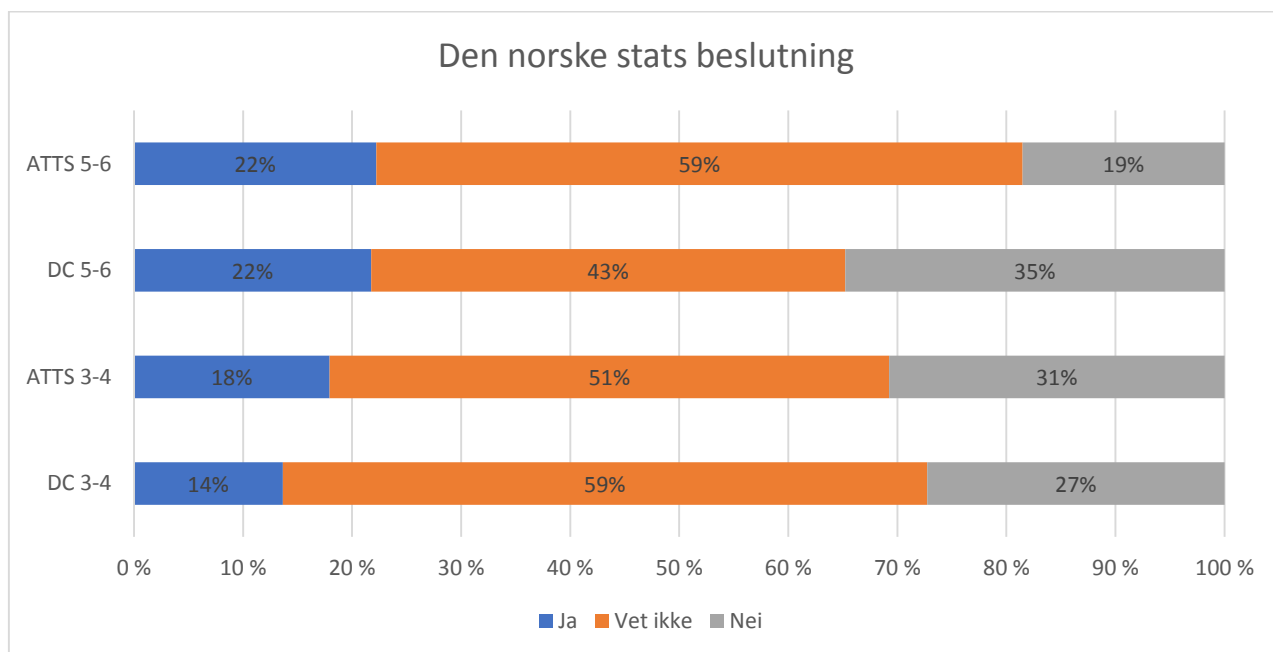

Figur 4.11 N=139

Figur 4.8 viser at menn i større grad enn kvinner viller støttet de som dro til Spania for å delta i kamphandlinger. Figuren viser også at begge kjønn som har sett DC-versjonen i større grad ville støttet de som slåss, i forhold til samme kjønn som så DC-versjonen.

Blant kvinnen er forskjellene relativt små og det som beveger seg mest er at det er 8 prosent flere av kvinnene som så ATTS-versjonen som ikke ville støttet den som dro for å slåss. Hos mennene er forskjellene mer markant. Det er ikke veldig overaskende at flere unge menn generelt ville støttet dem som dro for å slåss. Men de 9 ekstra minuttene med film har gjort at nesten dobbelt så mange menn som så DC-versjonen ville støttet dem som dro for å delta i kamphandlingene, i forhold til mennene som så ATTS-versjonen.

Karaktergruppene beveger seg likt som tendensene ellers på de to øverste spørsmålene. Litt færre av dem som så DC-versjonen ville støttet skandinaverne mens flere ville støttet soldatene. Men ser vi på spørsmålet om respondentene ville støttet den norske stats beslutning om ikke å blande seg inn i borgerkrigen får vi et litt annerledes bilde. Blant kjønnene er det små forskjeller på dette spørsmålet etter hvilke film de så. I karaktergruppene forholder det seg annerledes. Igjen er ikke den gruppen med lavest karakter med på grunn av for få respondenter.

Figur 4.12 N=138

Blant elevene med toppkarakterer ser vi at det er jevnt hos dem som ville støttet statens beslutning om å ikke blande seg inn. Men de 9 ekstra minuttene film gjorde at andelen med toppkarakterer som så DC-versjonen ble sikrere i sin sak, i forhold til de som så ATTS-versjonen der mange fler var usikker på hva de mente.

Ser vi på elevene med middelskarakterer er det omvendt. DC-versjonen har gjort dem med middels karakterer mer usikker på hva de mener. Forskjellen er ikke så stor om man sammenligner de med middelskarakterer som så de to filmene, men om vi sammenligner mellom karaktergruppene som så samme film trer det frem relativt store forskjeller. Mens ATTS-versjonen gjorde elevene med toppkarakterer mer usikker, gjorde den samtidig elevene med middelskarakterer mer sikker. Legger vi på 9 minutter ekstra slår det ut motsatt. De med toppkarakterer som så DC-versjonen ble sikrere på hva de mente om at staten burde gripe inn eller ikke. Flere svarte ja og flere svarte nei i den karaktergruppen. Derimot spredde DC-versjonen mer usikkerhet blant elevene med middelskarakterer, noe som er konsistent med inntrykket de fikk av soldatene som kjempet mot Franco (Figur 4.5).

4.5 – Vurdering

I dette kapitlet har vi sett på hvordan elevene opp opplevde de to filmversjonene. Ser vi på terningkastene, så er DC-versjonen bedre likt blant begge kjønnene. Men en liten gruppe kvinner likte versjonen veldig dårlig, og det er vanskelig å forklare hvorfor de har gjort det. Ellers peker alt i retning av at DC-versjonen var best likt blant kjønnene, det samme ser vi på terningkastene etter historiekarakterene. Det var ventet at DC-versjonen ville bli best likt da den i større grad brukte historiefortellingsteknikker for å skape empati og dybde.

Det gjentar seg også i hvem respondentene ville anbefalt filmen til. Elevene som så DC-versjonen ville i noe større grad anbefalt den til venner, familie og medelever. Mens flere blant elevene som så ATTS-versjonen ville anbefalt den til lærere.

Når vi ser på inntrykkene elevene satt igjen med etter å ha sett filmene, så tyder undersøkelsen på at DC-versjonen i større grad splitter kjønn- og karakter grupper. Mens det ser ut som at DC-versjonen generelt gav et mer positivt inntrykk av skandinaverne, så ser det ut til å ha spredd usikkerhet rundt den spanske kirken og soldatene som slåss mot Franco. Jeg har diskutert mulige årsaker til det, og mener at noe av forklaringen ligger historiefortellingsteknikkene som er benyttet i DC-versjonen. I den versjonen blir både kirken og de spanske soldatene fremstilt flerdimensjonalt. Kirken blir ikke bare fremstilt negativt og soldatene blir ikke lenger fremstilt udelt positivt. Det må utføres flere undersøkelser for å finne ut hvorfor, først og fremst kjønnsgrupper, men også karaktergruppene svare så forskjellig.

Ser vi derimot på hvem elevene ville støttet, kan det være vi ser bedre konturene av hva hvilke innvirkning de forskjellige har hatt. ATTS-versjonen, som er det mest polerte av de to dokumentarfilmversjonene, inviterer ikke publikum i samme grad til å gjøre seg opp sin egen mening. Det ser ut til å gjøre dem med toppkarakterer mer usikker, og dem med middelskarakter sikrere. Når det blir lagt til dypere dimensjoner snur det, de med toppkarakterer ser ut til å ha fått den informasjonen de trenger for å gjøre seg opp en mening, mens de med middelskarakterer ikke helt ser ut til å klare å bestemme seg. Vi ser også at DC-versjonen polariserer mer. Mens støtten til skandinaverne er ganske universell hos dem som så ATTS-versjonen, så har DC-versjonen fått en liten gruppe som har fått motstand mot alt sammen. Enda tydeligere så har DC-versjonen gjort at mange flere menn ville støttet krigen, og det ser ut som at menn i større grad er påvirket av de historiefortellingsteknikkene som er brukt i DC-versjonen, enn det kvinner er.

Forskjellene er ikke entydig og lang fra alle resultatene er ventet. I dette kapitlet har jeg forsøkt å forklare forskjellene på hvordan kirken og soldatene er fremstilt, siden det er på spørsmål som angår dem at utslagene er størst. Det jeg ikke har snakket så mye om er at DC-versjonen er designet for å skape en tydeligere historieark, der protagonistene går fra å snakke om sine foreldre til å savne dem og misunne dem. Det kan være at det har hatt en sterkere påvirkning for mennene enn for kvinnene. Jeg tror at det er mye spennende som ligger i dette forskningsfeltet som ikke er så dypt begravet, men som denne oppgaven ikke har ressurser til å besvare.

Kapitel 5 – Læringsutbyttet av filmversjonene

I dette kapitlet skal vi se nærmere læringseffekten av de to forskjellige filmversjonene og hvordan historiefortellingsteknikkene som er brukt i DC-versjonen har påvirket den. Spørreskjemaet hadde i alt syv åpne kunnskapsspørsmål. Det var de eneste åpne spørsmålene i spørreskjemaet hvor respondentene selv skrev hele svaret. Grunnen var at jeg ville se hva de husket, uten rettleiding, etter å ha sett filmversjonene. Det førte også til at rettingsprosessen ble litt vanskeligere enn den hadde vært om spørsmålene var lukket.

5.1 – Rettingen av spørsmålene

Få elever har svart på alle kunnskapsspørsmålene, men det var bare seks stykker som ikke svarte på noen av dem. De fleste har latt det stå igjen minst et ubesvart spørsmål og jeg går ut ifra at grunnen var at de ikke visste svaret. Noen får har skrevet «vet ikke» eller «husker ikke», disse svarene er blitt regnet som galt svar og ikke som «ikke svart». Dette fordi de at de aktivt skriver at de ikke kan, i motsetning til å bare hoppe over spørsmålet.

På spørsmål om hva byen som sykehuset lå i het, har jeg gitt rett på alt som minner om Aloci. Svar som for eksempel Aleco, Aloteca, Alico og helt ned til svar som Alc og Al er blitt godtatt som rett. Det var vanskelig å sette en nøyaktig grense og Al er en god start på byens navn. Spørsmålet er for øvrig ikke med i undersøkelsen. Etter spørsmålene var utgitt oppdaget jeg at Alcoi ble nevnt tolv ganger i DC-versjonen, mot bare seks i ATTS-versjonen. Forskjellene på antall rette er også ganske stor i DC-versjonens favør, en forskjell som egentlig bare sier noe om at man husker ting bedre når det blir sagt mange ganger. Forskjellene i gjennomsnittet for antall rette svar stiger også i DC-versjonens favør om dette spørsmålet hadde vært med. Spørsmålet vil derfor ikke bli behandlet videre i dette kapitlet og jeg har forsøkt å være observant for flere slike feilkilder når det kommer til de andre spørsmålene.

På spørsmål om hvor mange senger det var i sykehuset, har jeg gitt rett til dem som har skrevet 500, 700 eller 500-700.

På spørsmål om hvilke side i borgerkrigen sykehuset var på, har jeg gitt rett til mange varianter av svar. Staten, republikken, den demokratiske regjeringen, nøytral, uavhengig og de folkevalgte sin side har alle blitt godtatt som rett. Det korrekte svaret er at sykehuset var nøytralt, men det blir ikke lagt vekt på i filmen. Der blir sykehuset nevnt som et bidrag til den spanske republikk.

På spørsmål om når den spanske borgerkrigen pågikk, har jeg igjen vert raus med hva som ble godtatt som rett. Årstallene havner litt i bakgrunnen av filmens historie og svarene som er kommet inn strekker seg fra sluttene av 1800-tallet til 80-tallet. En håndfull har truffet 1936-1939, men jeg har godtatt alt som traff innenfor 30-tallet. De som har bommet på det tiåret har ikke blitt godtatt som rett svar.

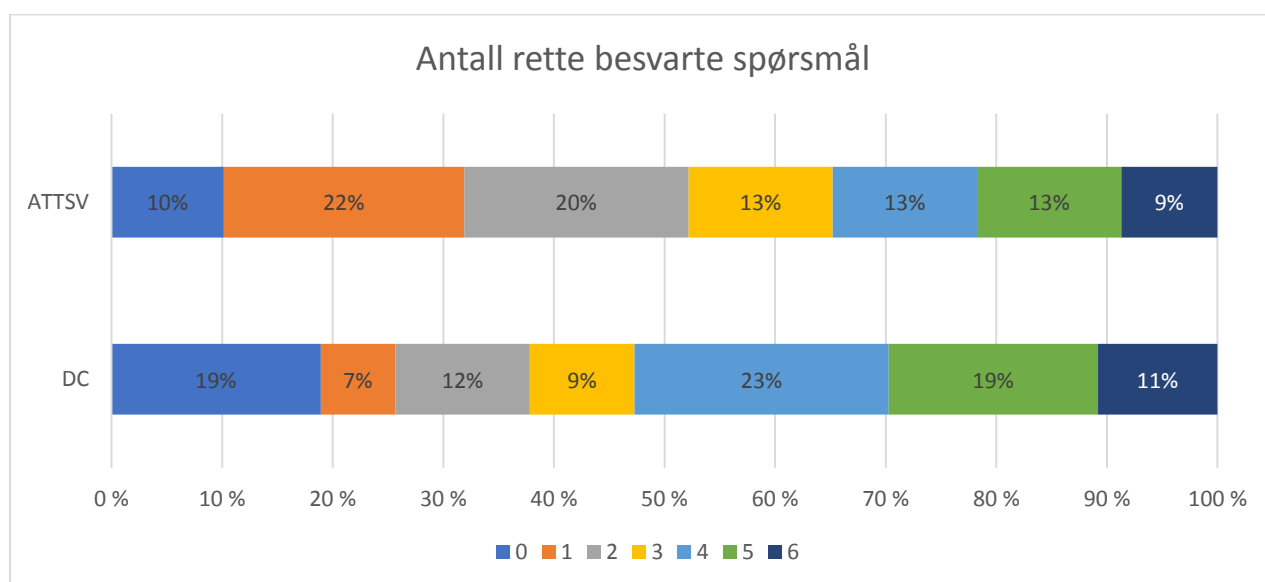
På spørsmål om hvilket land som sto bak bombingene av byen er det stort sett bare tre svar som er gitt. Italia, Tyskland og Italia eller bare Tyskland. Her har kun de som svart Italia og den ene som svarte Mussolini fått rett.

På spørsmål om hvilke land som støttet Franco militært, har jeg gitt rett til dem som har svart Tyskland og Italia. De vanligste feilene her er Sovjetunionen, Spania eller bare Tyskland.

På spørsmål om hvilke land som engasjerte seg mot Franco har jeg gitt rett til dem som har svart Sovjetunionen. Mexico er et land som bare er nevnt en gang helt i begynnelsen av filmen og som få norske elever knytter til kriger i Europa, de som tok det med har selvsagt fått rett. Vanlige feil her var Tyskland, Spania og Norge

5.2 – Hva er læringsutbyttet fra de to versjonene?

Alle elevene ble altså stilt syv spørsmål, hvorav ett er tatt ut av analysen. På de seks resterende spørsmålene har elevene som så DC-versjonen i gjennomsnitt oppnådd 3,1 rette svar, mens elevene som så ATTS-versjonen i gjennomsnitt svarte rett på 2,7 spørsmål. Det er altså en tydelig, men ikke altfor stor forskjell i resultatene på kunnskapsundersøkelsen. Figuren nedenfor viser fordelingen etter antall rette svar for de to gruppene.

Figur 5.1 N=143

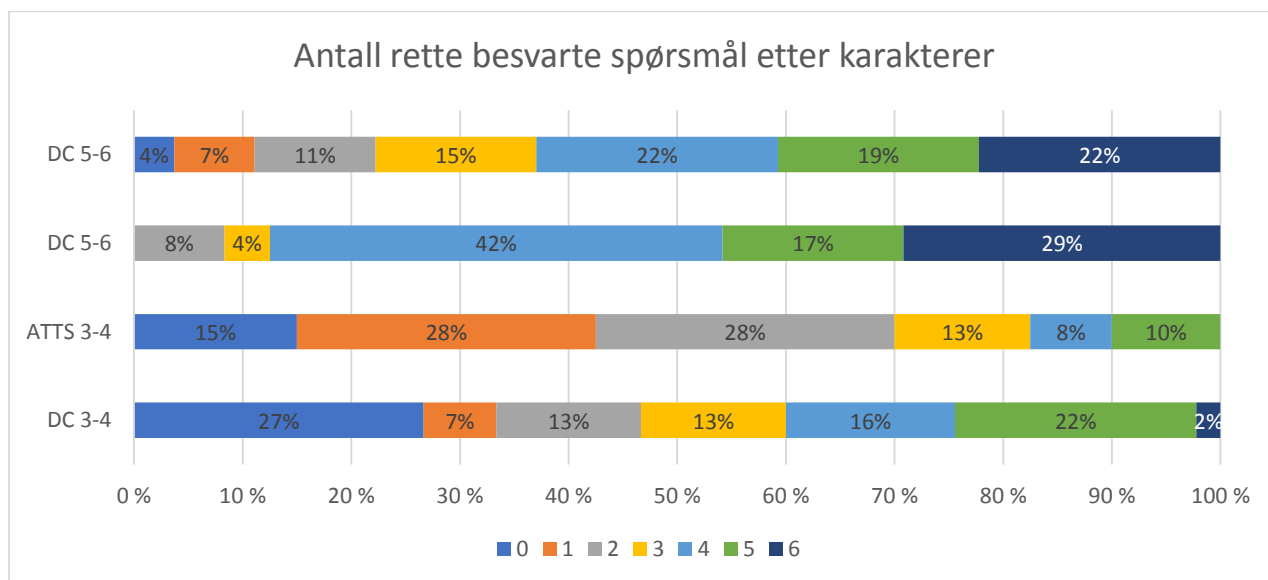
Figuren viser at det er betydelige forskjeller i resultatene til de to gruppene. Det er en langt større andel av elevene som så DC-versjonen som oppnådde forholdsvis god og svært gode resultater. Hele 53 prosent har svart rett på fire eller flere spørsmål, mot 35 prosent av dem som så ATTS-versjonen. Som jeg har vært inne på tidligere, rommer DC-seerne flere elever som har unnlatt å besvare spørreskjemaet på en seriøs måte. Ser vi fordelingen etter antall riktige svar i lys av dette, er det grunn til å tro at elevene som har sett DC-versjonen har hatt en relativt sett større læringsutbytte av fortellergrepene i denne versjonen enn gjennomsnittstallene gir inntrykk av. Ser vi på hvert enkelt spørsmål har DC-versjonen også best resultat. Kun på spørsmålet om når den spanske borgerkrigen pågikk stiller de som har sett ATTS-versjonen sterkere, men på dette spørsmålet er den noen kjønnsforskjeller som jeg vil komme tilbake til senere i kapitlet.

5.3 – Hvordan påvirker historiekarakter læringsutbyttet?

I dette delkapittelet skal vi se på hvordan de to filmversjonene påvirket respondentene etter hvilke karakter de fikk i historie til jul 2016. Som ellers i denne undersøkelsen er det bare fem stykker som har karakteren 2 og fire av dem er i gruppen som så DC-versjonen. Det er altså ikke et tilstrekkelig sammenligningsgrunnlag blant de med lave karakterer. Gruppen med lave karakterer er derfor ikke med.

Stort sett er tendensen mellom karaktergruppene like som de generelle tendensene. Elevene som så DC-versjonen svarer i større grad rett på flere spørsmål. De med toppkarakterer svare oftere rett på alle spørsmålene. Elevene med toppkarakterer som så ATTS-versjonen svarer oftere rett på spørsmålene, enn elevene med middelskarakterer som så DC-versjonen. Det er fristene å si at de med toppkarakterer lærer mer av dokumentarfilmer, men den høyere andelen rette besvarelser hos dem kan like godt reflektere at de er generelt flinkere til å ta til seg informasjon og svare rett på spørsmål, evner som er nødvendig for å få toppkarakterer. Ser vi på gjennomsnittet for antall rette svar innad i karaktergruppene, så ser vi at elevene med middels karakterer som så DC-versjonen svarte rett på 2,6 spørsmål, og elevene i samme karaktergruppe som så ATTS-versjonen svarte rette på 2,0 spørsmål. Blant toppkarakterene ser vi samme tendens. Elevene som så DC-versjonen svarte rett på 4,5 spørsmål, og de elevene som så ATTS-versjonen svarte rett på 3,9 spørsmål.

Tendensene er entydige, elevene som har sett DC-versjonen har hatt et større læringsutbytte enn de elevene som har sett ATTS-versjonen. Forskjellen innad i karaktergruppene er lik, på de seks spørsmålene svarte begge karaktergruppene som hadde sett DC-versjonen rett på 0,6 flere spørsmål enn blant samme karaktergruppe som så ATTS-versjonen.

Figur 5.2 N=136

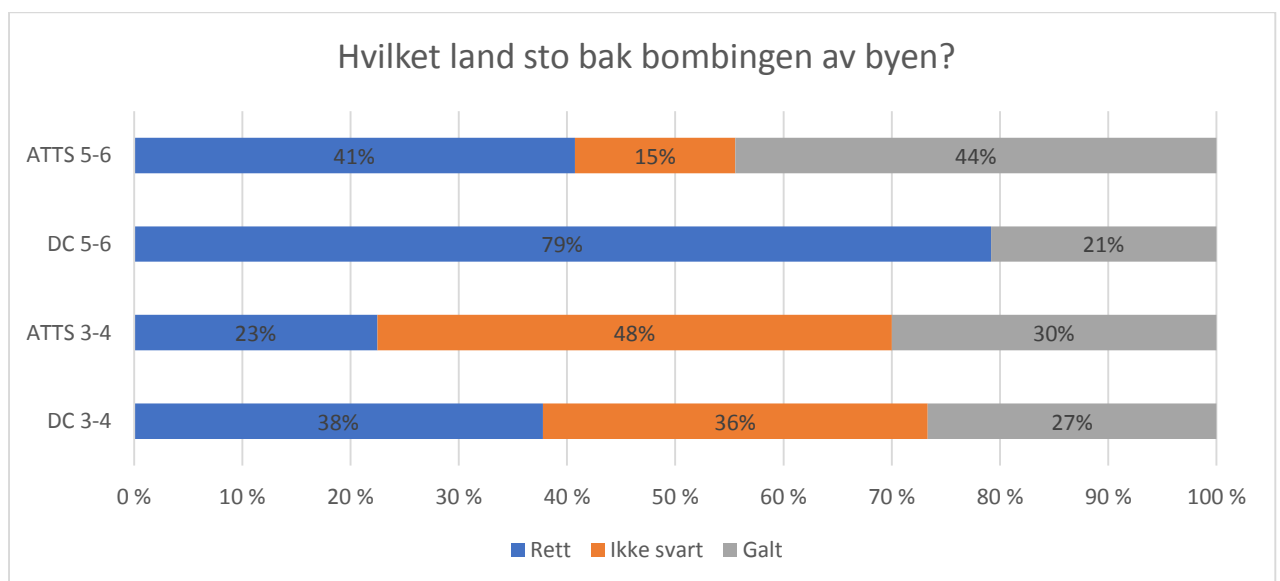
Figuren viser at elevene med toppkarakterer som så DC-versjonen gjennomgående gjør det bedre, i forhold til elevene med toppkarakterer som så ATTS-versjonen. Vi finner den samme tendensen hos elevene med middelskarakterer, de som så DC-versjonen svarer oftere rett enn de som så ATTS-versjonen. Unntaket er det betydelig høyere antall elever med middelskarakterer som så DC-

versjonen og som ikke har svart rett på noen spørsmål. Dette er samme tendens som vi finner i tabell 5.1, her jevner det seg ut om man ser på elevene som ikke har svart rett på noen spørsmål og de som har svart rett på et spørsmål. Tabellen viser også med tydelighet at uavhengig av filmversjon så svarer de med toppkarakterer oftere rett enn de med middelskarakterer.

Det er noen spørsmål hvor bare en karaktergruppe som får et utslag. På spørsmål om hvor mange senger det var i sykehuset svarer elevene med middelskarakter nesten likt, 65 prosent som så ATTS-versjonen svarte rett, mot 64 prosent som så DC-versjonen. Der imot blant toppkarakterene for samme spørsmål, er det 96 prosent av elevene som så DC-versjonen som svarte rett, mot 85 prosent som så ATTS-versjonen.

På spørsmål om hvilke side i borgerkrigen sykehuset var på, svarte 79 prosent av elevene med toppkarakterer som så DC-versjonen rett, mot 78 prosent blant elevene som så ATTS-versjonen i samme karaktergruppe. Blant dem med middelskarakterer er det 47 prosent som så DC-versjonen som svarte rett, mot 33 prosent av dem som så ATTS-versjonen.

Hvorfor læringsutbyttet er bedre for en karaktergruppe enn en annen er vanskelig å si. Det kan ha vært forkunnskaper som er ujevnt fordelt, det kan ha å gjøre med innlevelse eller faktoren kan være ukjent. Et tilfredsstillende svar på forskjellen trenger kvalitative intervjuer. Tendensene er ellers entydig, de som så DC-versjonen lærte mest.

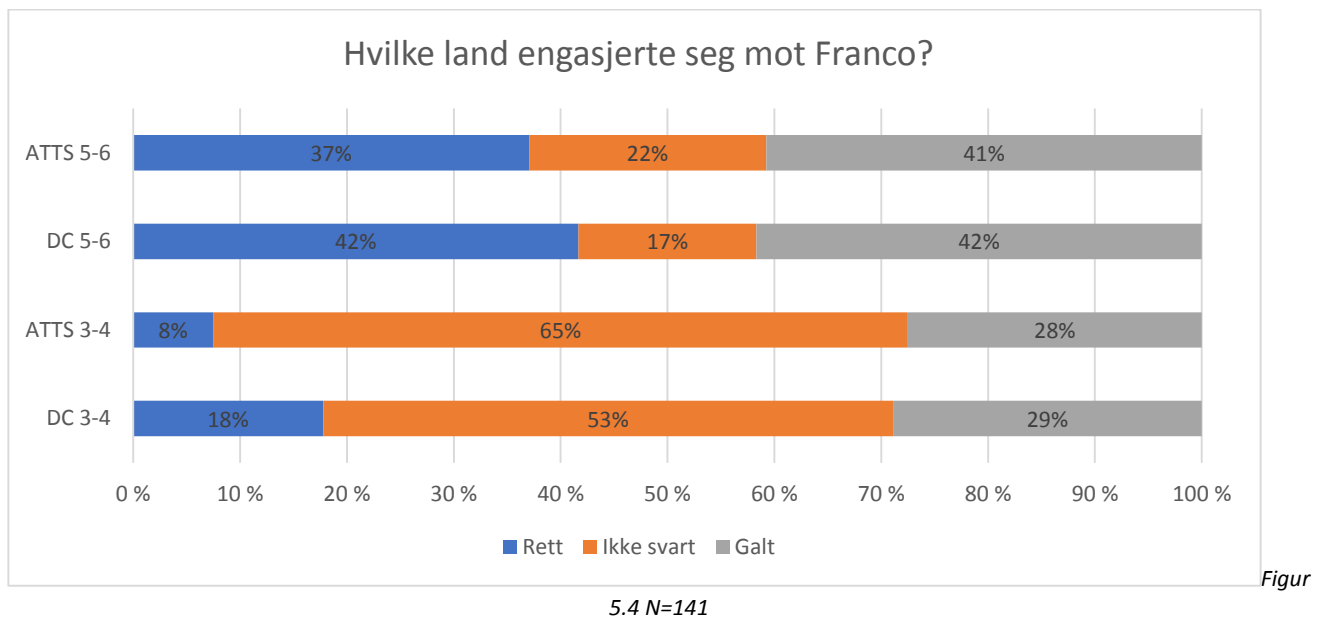
Som figuren viser er det ganske store forskjeller i hvor mange som svarte rett på spørsmål om hvilke land som bombet Alcoi. Forskjellen er størst hos elevene med toppkarakterer, men det er også en relativt stor forskjell blant dem med middelskarakterer. Det er nesten like mange rette blant elevene med middelskarakterer som så DC-versjonen, som blant dem med toppkarakterer som så ATTS-versjonen. Ellers ser vi at det er flere blant elevene med middelskarakterer som unnlater å svare, i forhold til dem med toppkarakterer. Dette er en tendens om går igjen på alle spørsmålene.

Svaret på spørsmålet om hvem som bombet Alcoi blir bare nevnt en gang i filmen, på spansk, og kan beskrives som en detalj. At både Tyskland og Italia støttet Franco ble nevnt flere ganger i begge filmversjonene og mange av dem som svarte feil, svarte at det var Tyskland som stod bak bombingene. Dette kan indikere at de som så DC-versjonen fikk med seg flere detaljer, uten at man skal trekke for store slutninger på dette datagrunnlaget.

Tendensene man ser i tabell 5.3 går igjen på alle seks spørsmålene. Elevene som så DC-versjonen svarte oftere rett på alle spørsmålene, i forhold til de med samme historiekarakterer som så ATTS-versjonen. Ikke alle spørsmålene har like store forskjeller som vi ser i figur 5.3, men det er ingen resultat som lener seg så kraftig i ATTS-versjonen favør. Kun en gang svarer elevene med middelskarakterer som så ATTS-versjonen mere rett enn de med middelskarakterer som så DC-versjonen. På spørsmål om hvor mange senger det var i sykehuset, svarte 1 prosent flere av elevene med middelskarakterer som så ATTS-versjonen rett i forhold til de som så DC-versjonen med samme karakterer. Det er også bare et tilfelle der elevene med toppkarakterer som så ATTS-versjonen svarte mer rett enn de som så DC-versjonen. Det var på spørsmål om når den spanske borgerkrigen var. Der svarte 89 prosent av elevene som så ATTS-versjonen rett, mot 83 prosent av dem som så DC-versjonen.

Det hadde i utgangspunktet ikke vært så rart om vi så disse forskjellene i motsatt retning. Elevene som så ATTS-versjonen så en god del kortere film, og skulle hatt lettere for å huske den mer begrensede informasjonen. Likevel ser vi at det er elevene som så den lengste versjonen som har lært mest. Dette kan tyde på at historiefortellingsteknikkene som er bruk i DC-versjonen i større grad lykkes i å holde elevenes oppmerksomhet. Målet med å ha en klarere protagonister er jo å få publikum til å gjenkjenne seg selv litt i dem. Gjør de de så blir de følelsesmessig mer investert i filmen og følger bedre med. Det kan se ut som at det har fungert og har gjort at elevene var mer våken når detaljer som hvilke land som bombet Alcoi ble nevnt. Svarene på spørsmålet om når den spanske borgerkrigen var, kan ha vært et resultat av forkunnskap, det er tvilsomt at noen av elevene visste hvem som bombet byen før de så filmen.

Vi finner også igjen disse tendensene i de to siste spørsmålene. Hvilke land støttet Franco militært, og hvilke land engasjerte seg mot Franco. På spørsmål om hvilke land som støttet Franco militært svarte 75 prosent av elevene med toppkarakterer som så DC-versjonen rett, mot 59 prosent av dem som så ATTS-versjonen. Blant elevene med middelskarakterer svarte 38 prosent av dem som så DC-versjonen rett mot 20 prosent av dem som så ATTS-versjonen.

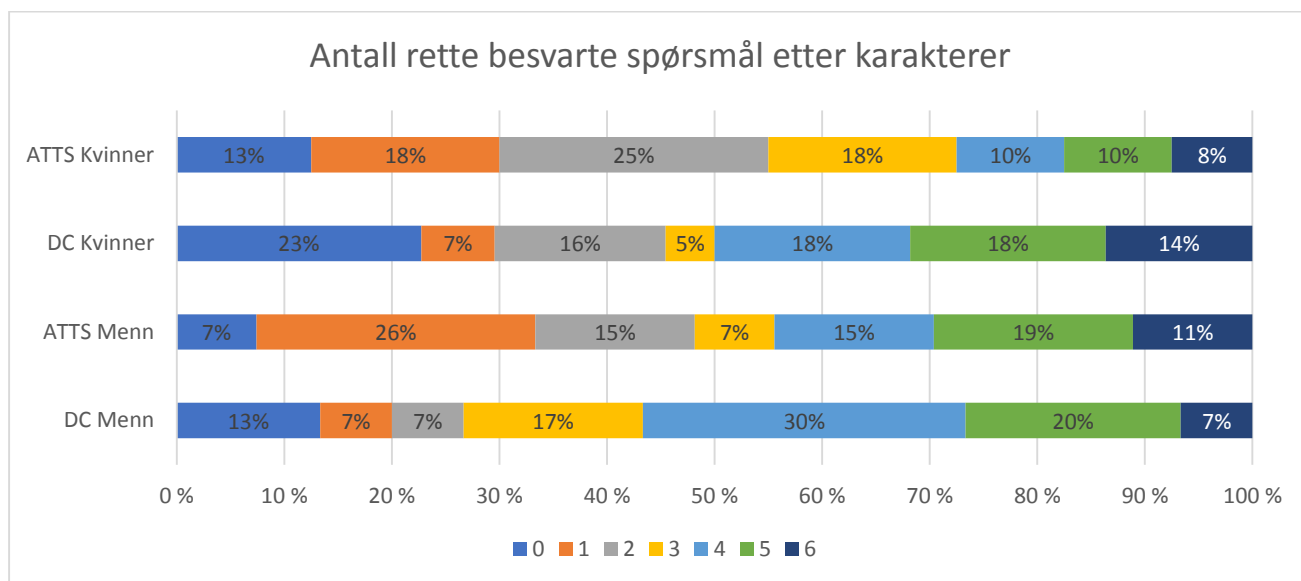

Tabellen viser at elevene som så DC-versjonen oftere svarte rett og svarte generelt på flere spørsmål enn de elevene som så ATTS-versjonen. På dette spørsmålet er forskjellen størst blant dem med middelskarakterer, i motsetning til resultatet i tabell 5.3. Vi ser også at i tabell 5.4 at det er forholdsvis mange flere elever som svarte rett blant dem med toppkarakterer som så ATTS-versjonen, enn blant dem med middelskarakterer som så DC-versjonen. Noe av grunnen til det kan ligge i historiefortellingsteknikkene.

5.4 – Hvordan påvirker kjønn læringsutbyttet?

Her skal vi se på forskjellene i hvordan de to filmversjonene påvirker etter respondentene etter kjønn. Stort sett er tendensen mellom kjønnene like som de generelle tendensene. Både kvinner og menn som så DC-versjonen hadde et større læringsutbytte enn de som så ATTS-versjonen. Ser vi på gjennomsnittet for antall rette svar innad blant kjønnene, så svarte kvinnene som så DC-versjonen rett på 3,0 spørsmål, mot 2,6 rette svar fra dem som så ATTS-versjonen. Blant mennene er det litt mindre forskjeller. Der svarer de som har sett DC-versjonen rett på 3,3 spørsmål, mot 3,0 rette svar blant dem som så ATTS-versjonen. Ut fra gjennomsnittet kan vi også tyde at mennene lærte mer enn kvinnene. Kvinnene som så ATTS-versjonen svarte minst rett, mens mennene som så DC-versjonen svarte mest rett. Kvinnene som så DC-versjonen svarte like mye rett som mennene som så ATTS-versjonen.

Ellers er tendensene entydige, elevene som har sett DC-versjonen har hatt et større læringsutbytte enn de som har sett ATTS-versjonen. Forskjellen innad blant kjønnene peker i samme retning. På de seks spørsmålene svarte begge gruppene som hadde sett DC-versjonen rett på flere spørsmål som så ATTS-versjonen.

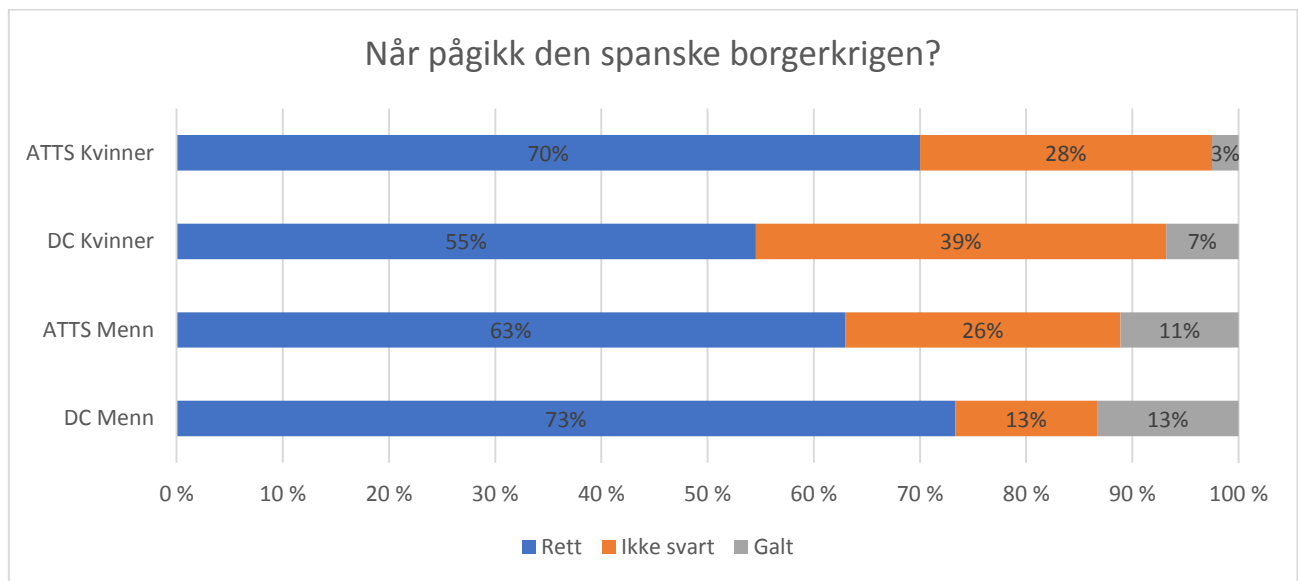
Figur 5.5 N=141

Som figuren 5.5 viser er ikke tendensene her like entydig som de generelle tendensene og tendensene blant karaktergruppene. Det generelle bildet er at elevene som har sett DC-versjonen har hatt størst læringsutbytte. Hos kvinnene er det ganske entydig, bare i bunnen av skalaen er det flere som så ATTS-versjonen som svarte mer rett enn de som så DC-versjonen. Men ser vi på de som ikke hadde noen rette svar og de som svarte rett på ett spørsmål, så jevner det seg ut i bunnen av skalaen blant kvinnene som så de to filmversjonene. Hos mennene er det også flere som har svart rett blant dem som så DC-versjonen. Men her ser vi at det er flere menn som så ATTS-versjonen som svarte rett på fem og seks spørsmål. Først når vi kommer til dem som svarte rett på fire spørsmål tar mennene som så DC-versjonen igjen mennene som så ATTS-versjonen. Når vi inkluderer mennene som har svart rett på tre spørsmål, ser vi at det er mange flere som svarte rett blant dem som så DC-versjonen. Det er også flere menn som har ingen eller få rette svar blant dem som så ATTS-versjonen.

Resultatet i bunnen av skalaen for kvinner kan vi kanskje forklare om vi sammenligner med tabell 4.2 i kapittel 4. Der ser vi at en relativt større andel av kvinnene som så DC-versjonen var negativt innstilt til filmen enn blant dem som så ATTS-versjonen. Uansett årsak så ser det ut til å ha smittet over på antall rette besvarelser. Hos mennene er det ingen tilsvarende forklaring på hvorfor de som har sett ATTS-versjonen klarer seg bedre i toppen av skalaen.

Ser vi på hvordan mennene svarte på hvert enkelt spørsmål så svarer de som har sett DC-versjonen i større grad rett på alle spørsmålene i forhold til mennene som så ATTS-versjonen. Det er kun et unntak og det er på spørsmålet om hvor mange senger det var i sykehuset. Der svarte 73 prosent av mennene som så DC-versjonen rett, mot 78 prosent av dem mennene så ATTS-versjonen.

Ser vi på forskjellene mellom kvinnene som så de to filmversjonene er også tendensene like som de generelle tendensene for riktige svar. Kvinnene som så DC-versjonen hadde det samme eller større læringsutbytte på spørsmålene i forhold til de kvinnene som så ATTS-versjonen. Det var også et unntak blant kvinnene, i svarene på det spørsmålet finner vi også en kjønnsforskjell, som jeg nevnte tidligere i kapitlet.

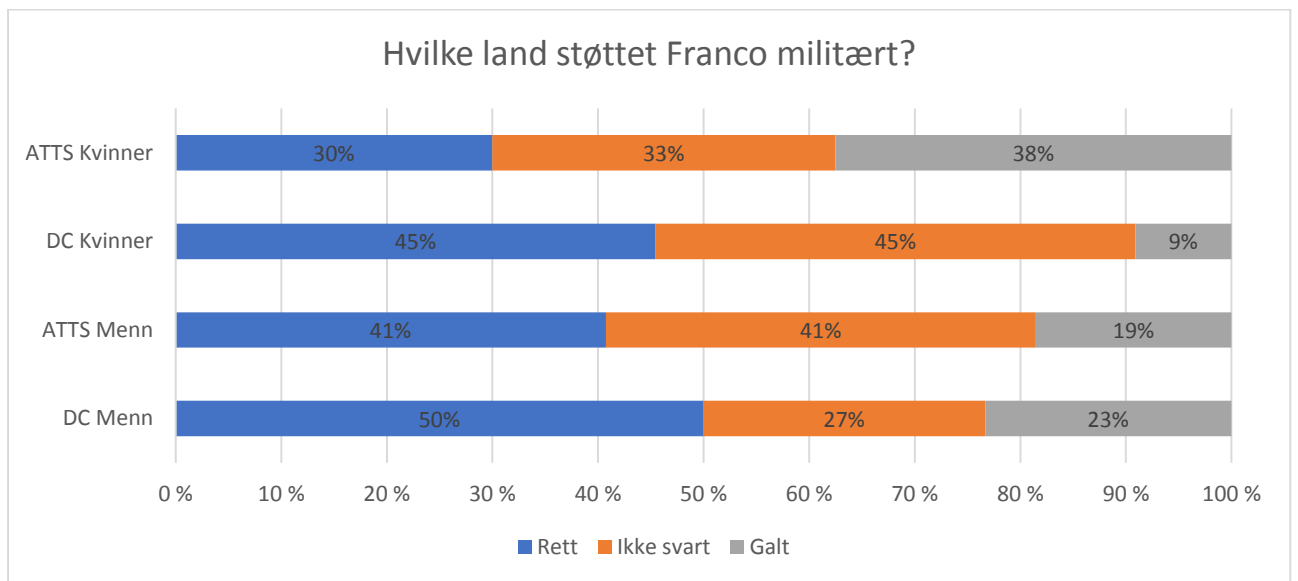
Figur 5.6 N=141

Figur 5.6 viser at det er flere kvinner som så ATTS-versjonene som svarte rett i forhold til kvinnene som så DC-versjonen. Mens hos mennene er det omvendt. Spørsmålet kan være farget av forkunnskap, men det forklarer neppe hele forskjellen. Hva som har gjort at 15 prosent flere av kvinnene som så ATTS-versjonene har svart rett, i forhold til kvinnene som så DC-versjonen, er ikke klart. Det kan ha å gjøre med lengden, at svaret er lettere å huske om filmen er kortere, men da skulle jo det slått ut likt for flere spørsmål, og det gjør det ikke.

Denne figuren gir også et eksempel på en annen viktig forskjell blant kjønnene. Kvinnene som så ATTS-versjonen svare mer rett enn mennene som så samme versjon. Blant dem som så ATTS-versjonen er ikke det uvanlig, på tre av de seks spørsmålene svarer kvinnen som så ATTS-versjonen mer rett enn mennene som så samme versjon. På spørsmål om hvilke side i borgerkrigen sykehuset var på, og hvilke land som engasjerte seg mot Franco, er det riktig nok marginalt flere kvinner som svarte rett i forhold til mennene.

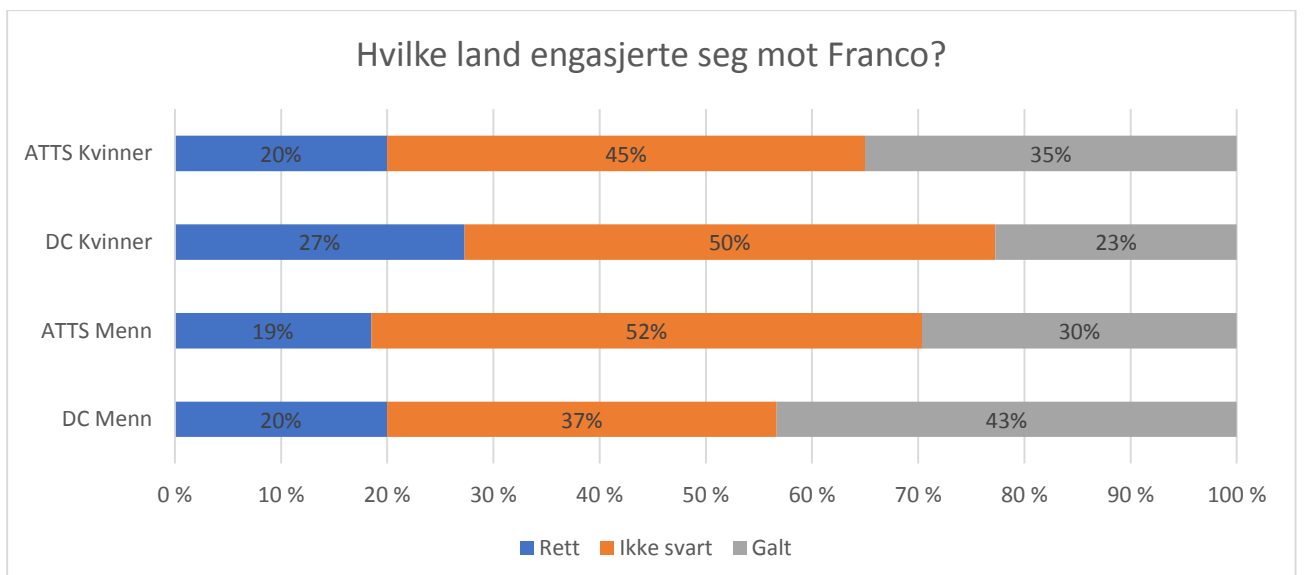
Vi ser også av figur 5.6 at mennene som så DC-versjonen i større grad svarer rett på dette spørsmålet i forhold til kvinnene som så samme versjon. Og dette er en trend som følger dem som så DC-versjonen. På fire av de seks spørsmålene, som fortsatt er med i undersøkelsen, svart mennene mer rett enn kvinnene. På spørsmålet om hvor mange senger det var på sykehuset, svarte kjønnene like mange rett og på spørsmål om hvilke land som engasjerte seg mot Franco, svarte flere av kvinnene rett i forhold til mennene.

På spørsmålet om hvilket land som sto bak bombingene av byen, faller antallet kvinner som så ATTS-versjonen langt bak, der bare 18 prosent svarte rett, mot 48 prosent blant mennene. På samme spørsmål svarer både kvinner og menn som så DC-versjonen mer rett. Kvinnene som så ATTS-versjonen gjør det heller ikke så godt på spørsmål om hvilke land som støttet Franco militært.

Figur 5.7 N=141

I figur 5.7 ser vi at de som så DC-versjonen svarer mer rett enn de som så ATTS-versjonen. Bland dem som så ATTS-versjonen svarer flere menn rette i forhold til kvinnene. Det er en forskjell i hvor mange elever som har hoppet over å svare og hvor mange elever som har svart galt i ATTS-versjonen. Men det går i all hovedsak ut på det samme. Tendensene er like for elevene som har sett DC-versjonen, men det er mindre forskjeller i hvor mange som har svart rett. I tillegg ser vi at de som har hoppet over spørsmålet og de som har svart galt fordeler seg litt ulikt i forhold til de som så ATTS-versjonen.

Figur 5.8 N=141

Figuren viser at flere kvinner svarte rett på dette spørsmålet innenfor den filmversjonen de så, selv om det er marginalt blant elevene som så ATTS-versjonen. Dette er også det eneste spørsmålet det kvinnene som så DC-versjonen svarer mer rett enn mennene som så samme versjon.

Bildet på hvordan læringseffekten er mellom kjønnene spriker mer enn mellom karaktergruppene. Men på tross av at bildet ikke er så klart, er de brede strøkene de samme som ellers i dette kapitlet. Med enkelte unntak så har både kvinner og menn som så DC-versjonen et større læringsutbytte, enn dem som så ATTS-versjonen. Tendensene innenfor gruppen som så DC-versjonen er at mennene jevnt over har et større læringsutbytte, enn kvinnene. Innad i gruppen som så ATTS-versjonen peker tendensene litt i forskjellige retninger og er vanskeligere å analysere.

5.5 – Vurdering

Det kan virke som om de 9 ekstra minuttene og historiefortellingsteknikkene i DC-versjonen har hatt en uttelling for publikums læringsutbytte. De respondentene som har sett DC-versjonen her stort sett svart rett oftere enn de som har sett ATTS-versjonen. Når vi ser på forskjellen innad i karaktergruppen er tendensene entydige med små avvik, elevene som så DC-versjonen svarte oftere rett enn de som så ATTS-versjonen. Og selv om den klare tendensen er at elevene med toppkarakter svarte oftere rett, så ser vi at i enkelte tilfeller tar elevene med middelskarakter, som så DC-versjonen, nesten igjen de med toppkarakterer som så ATTS-versjonen.

Ser vi på hvordan filmversjonene påvirket det to kjønnene så ser vi igjen at elevene som har sett DC-versjonen har hatt et større læringsutbytte. Ut i fra snittet av antall riktige svar kan det se ut som om menn lærer mer av film enn kvinner. Men her kan mange andre faktorer som er utenfor min kontroll spille inn. Alt fra generell interesse til mer spesifikke ting i filmen «Et sykehus for Spania». Selv om det ser ut til at både kvinner og menn har hatt et større læringsutbytte av DC-versjonen, så svarer mennene som har sett DC-versjonen mer rett på spørsmålene enn kvinnene som så samme versjon. Blant dem som så ATTS-versjonen svarer kvinnene mest rett på tre spørsmål og mennene på de andre tre. Det er fristene å si at mennene har hatt større læringsutbytte av DC-versjonen enn kvinnene. Men her sier snittet noe annet. I følge snittet på antall rette er det kvinnene som har størst utbytte av DC-versjonen, riktig nok med en liten margin. Men uansett om vi ser på snitt eller graver oss ned i enkeltspørsmål, så er tendensene klare. Både menn og kvinner har hatt større læringsutbytte av DC-versjonen.

DC-versjonen er 9 minutter lengre enn ATTS-versjonen. At publikum fikk mer informasjon kan gjøre det vanskeligere å huske alt. Det kan være at det er det som er grunnen de få gangene de som har sett ATTS-versjonen svarer mer rettet en dem som så DC-versjonen. Grunnen til at de som så DC-versjonen svarte mer rett kan også ligge i at de har hatt flere knagger å henge informasjonen på.

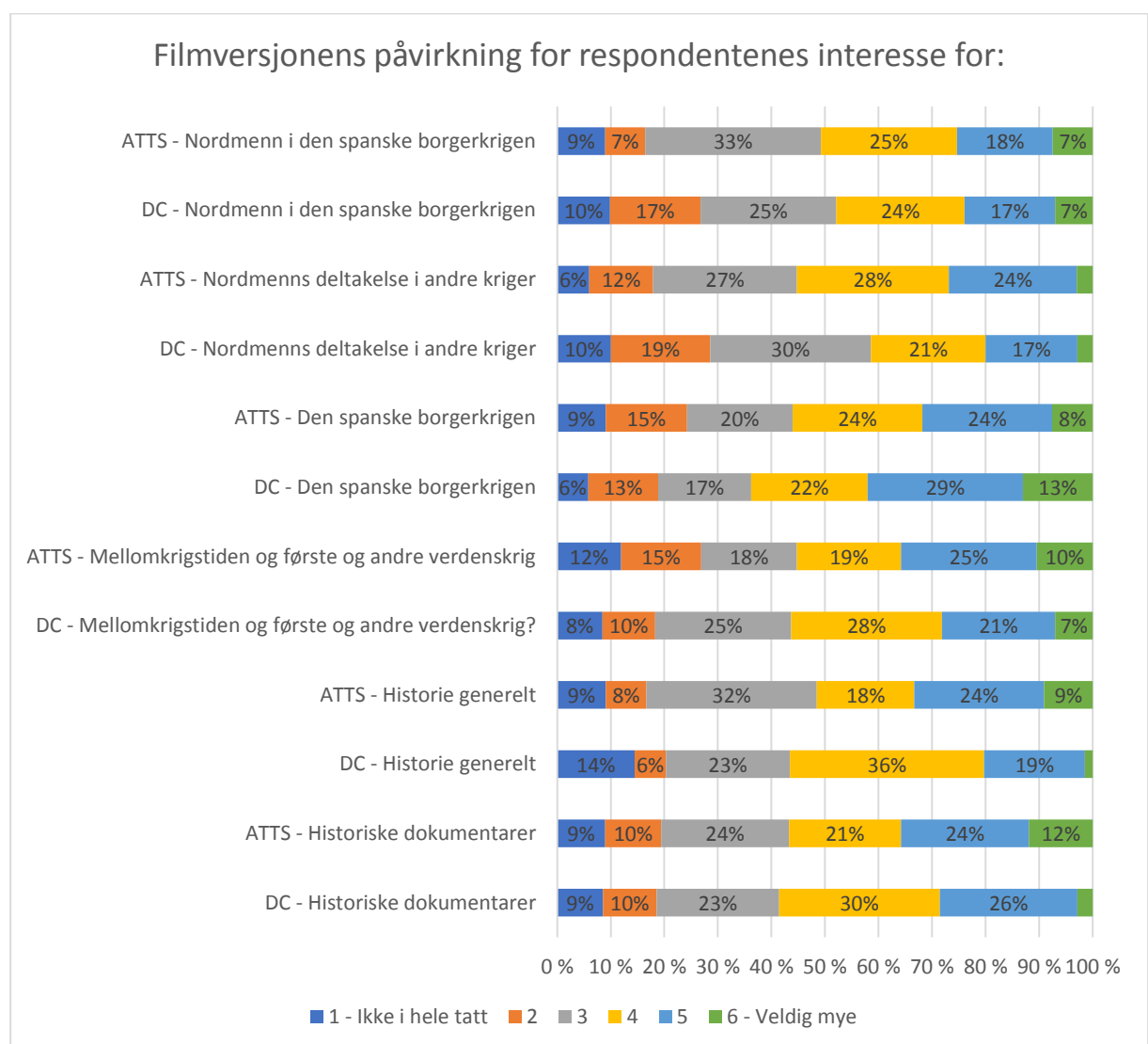
Men den mest trolige grunnen til at elevene som så DC-versjonen lærte meste, ligger i innlevelsen til dem som så DC-versjonen. De klarere protagonistene gjorde at de elevene hadde noen å følge og derfor var det lettere å følge med. DC-versjonen hadde også flere flerdimensjonale aktører, der elevene som så på måtte gjøre seg opp en mening om dem. Det kan altså se ut til at historiefortellingsteknikkene som ble brukt for å lage DC-versjonen gir et større læringsutbytte av filmen.

Kapitel 6 – Interesse

I dette kapitlet skal vi se nærmere på hvordan de to filmversjonene innvirket på respondentenes interesse for temaer knyttet til filmen. Spørreskjemaet hadde i alt seks spørsmål om respondentenes interesse og svaralternativene var lukket i seks bokser fra «ikke i det hele tatt» til «Veldig mye».

6.1 – Generelle tendenser

Vi har sett i kapittel 4 og 5 at respondentene gav DC-versjonen høyere terningkast og at de lærte mer av den versjonen. Så da skulle man tro at dette kapitlet var mer av det samme. Men svarene respondentene gav på hvordan interessen deres var påvirket gir ikke et så entydig svar som de to forrige kapitlene.

Figur 6.1 N=137

Figur 6.1 viser ingen entydige sammenhenger. Om vi ser på elevene som har svart 4 eller mer så ser vi at DC-versjonen har gitt en større interesse enn ATTS-versjonen. Men vi ser også at det er flere elever som har sett ATTS-versjonen som svarer 5 eller 6, på alle spørsmålene utenom interessen for den spanske borgerkrigen. På det spørsmålet svarer elevene som har sett DC-versjonen tydelig at de er mer interessert enn de som har sett ATTS-versjonen.

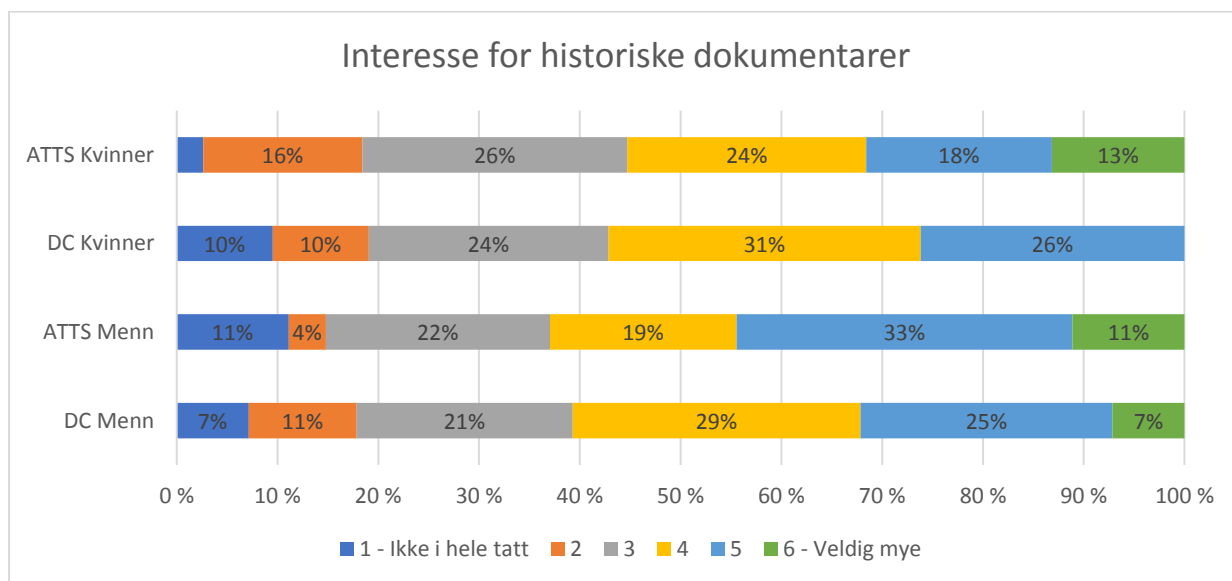
Ser vi på i bunnen av skalaen så kan bildet se litt tilfeldig ut. For eksempel er det uklart hvorfor DC-versjonen har vekket større interesse for mellomkrigstiden og første og andre verdenskrig. Det kan skyldes en større interesse for tidsepoken. Men ser vi på de to øverste spørsmålene, interessen for nordmenns innsats i den spanske borgerkrigen og andre kriger, er det klart at ATTS-versjonen har vekket en større interesse enn det DC-versjonen har. Det rimer ikke med svarene som elevene gav på inntrykket av de skandinaviske legene i figur 4.6. Der var det en markant større andel av dem som så DC-versjonen som satt igjen med et mer positivt inntrykk av skandinaverne.

Det er mulig at noe av grunnen til disse resultatene er katarsis, eller et emosjonelt utløsning. Fortellingsteknikkene som DC-versjonen er laget etter, er designet for å avslutte historier. Teknikken følger en protagonists reise mot en permanent forandring. I DC-versjonens tilfelle følger vi de tre barna som gjennom at de forteller om sine foreldre, innser at de savner og beundrer dem. I ATTS-versjonen er det ikke noe tilsvarende ark og derfor ingen ordentlig konklusjon. ATTS-versjonen kan derfor virke mer som en introduksjon som bare åpner opp et tema, uten å lukke det igjen. Men dette blir spekulering, noe denne undersøkelsen ikke kan si noe sikkert om.

6.2 - Kjønnsforskjeller

Det er liten variasjon på hvordan kjønnene er påvirket i forhold til de generelle tendensene. Det er mennene som sier at deres interesse er mest vekket uansett hvilke versjon de har sett. At en større interesse er vekket hos mennene går igjen i alle svarene for begge versjonene. Og det er konsistent med at det kan se ut som at mennene er de som har lært mest av begge filmversjonene.

På de tre første spørsmålene er tendensene blant kvinner og menn nok så lik tendensene vi finner i figur 6.1. Både kvinner og menn som så ATTS-versjonen ble mer interessert i nordmenns innsats i den spanske borgerkrigen og andre verdenskrig. Mens både kvinner og menn som så DC-versjonen har blitt mer interessert i den spanske borgerkrigen. Det rimer ikke helt at de som ble mest interessert i den spanske borgerkrigen ble mindre interessert i nordmenns innsats i den. Dette kan skyldes historiefortellingsteknikkene som DC-versjonen er bygget på. At elevene som så den versjonen kan ha sittet igjen med en følelse av historien om de skandinaviske legene var avsluttet og lukket, og lurte derfor mer på hva den spanske borgerkrigen egentlig var. Men uten kvalitative intervjuer så er det vanskelig å si noe konkret om dette.

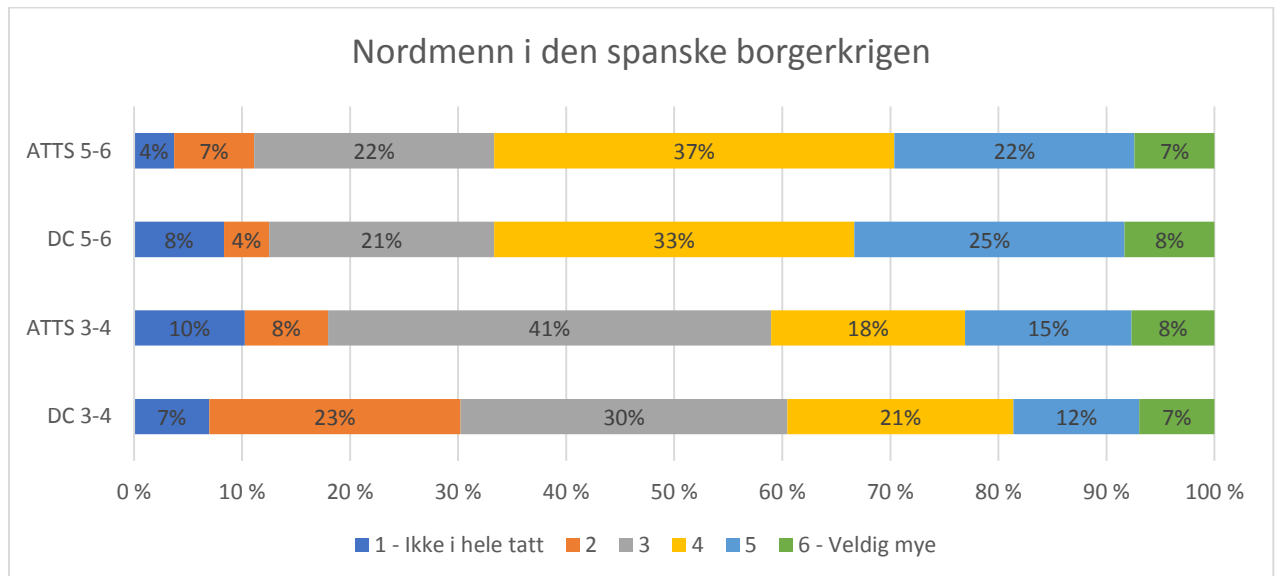

Figur 6.2 N=135

Figur 6.2 viser at kvinner som så DC-versjonen ble litt mer interessert i historiske dokumentarer enn kvinner som så ATTS-versjonen. For menn går det litt i ATTS-versjonen favør. Ser vi i toppen av skalaen så er det kun blant kvinnene som så DC-versjonen at interessen ikke har økt «veldig mye», og at det var flere både blant kvinnene og mennene som så ATTS-versjonen som hadde fått en «veldig mye» større interesse for historiske dokumentarer. Hvordan dette rimer med terningkastene i figur 4.2 i kapittel 4 er vanskelig å si. Der gav både kvinner og menn høyere terningkast til «Et sykehus for Spania». Hva som har gjort at det ikke har smittet over til interessen for historiske dokumentarer er usikkert.

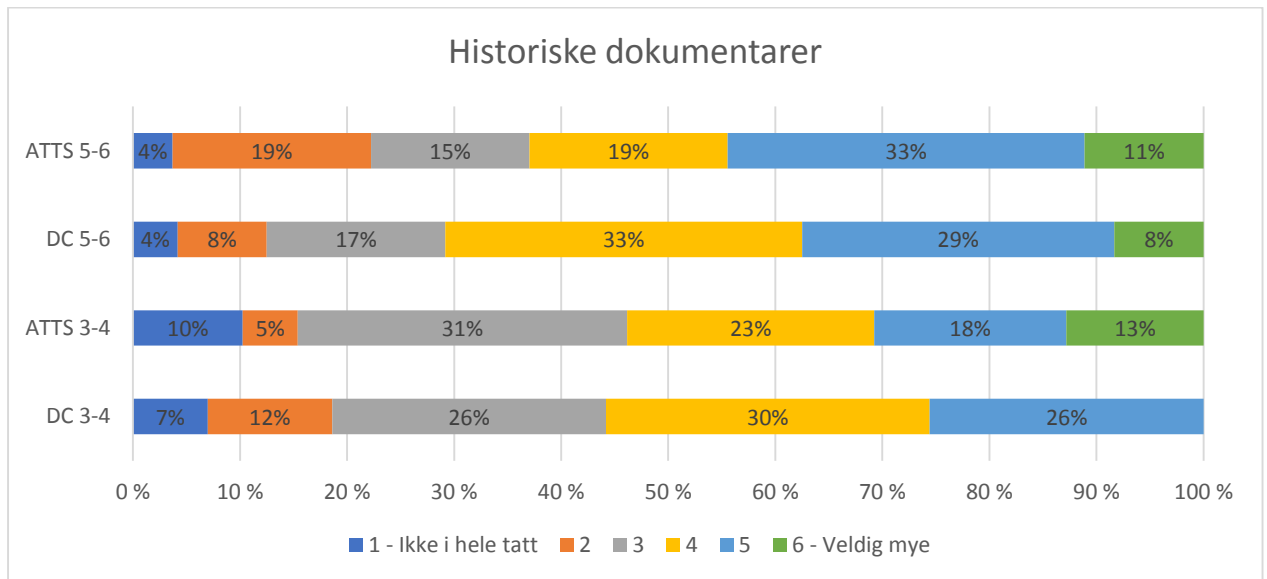
6.3 - Hva har historiekarakter å si?

Bildet blir kanskje litt klarere om vi ser på hvordan respondentene svarte innad i karaktergruppene.

Figur 6.3 N=136

Figur 6.3 viser at blant elevene med toppkarakterer, er det de som har sett DC-versjonen som har fått størst økningen i interesse for nordmenns innsats i den spanske borgerkrigen. Hvis vi tar med de som svarer 4 på hvor mye interessen deres har økt, jevner dette seg ut blant elevene med høye karakterer. Blant elevene med middelskarakterer er det tendensen motsatt. Her er det elevene som har sett ATTS-versjonen som i størst grad har fått styrket interessen. Også her jevner det seg ut om vi tar med elevene som har svart 4 på hvor mye interessen deres har økt. Det som kanskje er mest tydelig blant elevene med middelskarakter er den store prosenten som sier at interessen deres ikke har økt i det hele tatt. Det er mulig at usikkerheten vi så hos respondentene når vi så på hvilke inntrykk de hadde fått av forskjellige aktører i filmen, som gir det et utslag her (Kapittel 4.3). Det kan også være at DC-versjonen i større grad polariserte respondentene, noe jeg fant spor av i kapittel 4.

Figur 6.4 N=135

Figur 6.4 viser at blant elevene med toppkarakterer det de som har sett ATTS-versjonen som er både mest interessert og minst interessert. Den tendensen ser vi igjen nå vi ser på dem med middelskarakter, elevene som har sett DC-versjonen sier i større grad at interessen deres ikke er blitt påvirket. Vi ser også at om vi tar med elevene som har svart 4 på hvor mye interessen deres har økt, da er det flere av dem som har sett DC-versjonen som sier at interessen deres har økt.

6.4 – Vurdering

Det kan se ut som at historiefortellingsteknikkene som er brukt i DC-versjonen ikke har hatt så mye å si for respondentenes interesse. Det kan faktisk se ut til at ATTS-versjonen har tent en noe større sult etter mer informasjon hos en liten gruppe som så den versjonen. Tar vi med elevene med en litt lunken interesse så virker det som om de to versjonene har hatt en ganske jevn påvirkning på sitt publikum. Disse funnene var ikke ventet, men så tar ikke teorier om god historiefortelling for seg hvordan fortellingen påvirker interessen for temaer i og rundt historien.

Forskjellen mellom kvinner og menn er ikke store, og det er ikke forskjellene mellom karaktergruppene heller. Jeg har trukket frem eksemplene med de største forskjellene for å forsøke å forklare hvorfor resultatene er som de er.

Forklaringene kan være mange. Det kan ha å gjøre med hvor vidt historien ble ordentlig lukket. De som så DC-versjonen kan rett og slett ha følt at nysgjerrigheten var mett. Alle som ser på en god TV-serie vet hvor effektiv en «cliffhanger» kan være for å få oss tilbake til neste episode. Det er ikke usannsynlige at forklaringen ligger her.

Kapittel 7 – Oppsummering

Målet for denne undersøkelsen var å finne ut hvordan historiefortellingsteknikker påvirker de som ser en dokumentarfilm. Dette er undersøkt ved å produsere to versjoner av dokumentarfilmen «Et sykehus for Spania». Den ene versjonen fokuserer på å presentere fakta så ryddig som mulig og har en stor vekt på ekspertuttalelser. Den blir referert til som ATTS-versjonen. Den andre benytter tydelige historiefortellingsteknikker og bygger på protagonistens rolle og flerdimensjonale aktører i filmen. Den blir referert til som DC-versjonen. Dokumentarfilmen handler om et norsk sykehus som ble etablert i Spania under den spanske borgerkrigen (1936-1939).

De to filmversjonene ble vist for elever i tredjeklasse ved seks videregående skoler i Oslo og Akershus. Etter at elevene så filmversjonene fikk de utdelt et spørreskjema. Skjemaet spurte elevene om deres opplevelse av filmen, om hva de husket fra den og hvordan den hadde påvirket interessen deres for temaer som relaterte til den. De seks klassene som er med i undersøkelsen er en forholdsvis god representasjon for elever i tredje klasse i videregående skoler i Norge. I alt så 145 elever filmen og 143 elever svarte på spørreskjemaet. For å unngå at demografi skulle bli en stor feilkilde ble hver klasse delt i to for å se hver sin versjon.

For å finne ut hvordan elevene opplevde filmen ble det stilt spørsmål i tre hovedkategorier; hvilke terningkast de ville gi den, hvordan de opplevde aktørene og hvem de ville støttet om de levde i dokumentarfilmens samtid. Elevene som så DC-versjonen gav et høyere terningkast enn elevene som så ATTS-versjonen. Dette var gjennomgående blant dem med samme karakterer og blant dem med samme kjønn. Det indikerer at teorien om historiefortellingsteknikkene kan ha noe for seg. DC-versjonen har klarere protagonister, samtidig som aktørene blir fremstilt med flere dimensjoner. Teorien, som blir presentert i McKees bok, *Story* (McKee, 1997), sier at slike grep gjør det lettere å få empati med både protagonistene og de andre aktørene, og at det blir lettere å leve seg inn i filmen og sette seg inn i situasjonen til dem filmen handler om. Det ser ut som at denne undersøkelsen underbygger den teorien.

Respondentene ble også spurt om hvilke inntrykk de fikk av aktørene i filmen. Elevene som så DC-versjonen svarte at det generelt satt igjen med et mer positivt inntrykk i forhold til de elevene som så ATTS-versjonen. Men det ser også ut til at DC-versjonen gjorde elevene litt mer usikker på hvilke inntrykk de satt igjen med. Jeg har pekt på at det kan skyldes at aktørene i DC-versjonens fremstår flerdimensjonale, spesielt soldatene som slåss mot Franco og den spanske kirke. I ATTS-versjonen kan de samme aktørene fremstå noe flatere og det blir vanskeligere å gjøre seg opp en mening om dem. Det ser også ut til at ATTS-versjonen har hatt en relativ lik effekt på kvinnene og mennene som så denne versjonen. DC-versjonen ser der imot ut til å ha gjort at mennene satt igjen med et bedre inntrykk av filmens aktører, i forhold til kvinnene som så samme versjon.

Elevene ble også spurt om hvem de ville støttet. Svarene indikerte at den mer polerte ATTS-versjonen gjorde elevene med toppkarakterer mer usikker på hvem de ville støttet, men den gjorde elevene med middelskarakterer sikrere. For den dypere DC-versjonen var det omvendt, den gjorde elevene med toppkarakterer sikrere og elevene med middelskarakterer mer usikker. En mulig forklaring kan være at elevene med toppkarakterer fikk den informasjonen de trengte for å gjøre seg opp en mening, og at elevene med toppkarakterer som så ATTS-versjonen ante at det var sider

de ikke fikk fortalt og ble derfor mer usikker. Blant dem med middelskarakter ser det ut til at de som så ATTS-versjonen var fornøyd med den informasjonen de fikk og gjorde seg opp en mening om hvem de ville støttet, mens de med middelskarakterer som så DC-versjonen ble mer usikker etter å ha fått presentert et mer komplekst bilde. Det kan også se ut til at historiefortellingsteknikker som er brukt i DC-versjonen har hatt et noe større påvirkning på mennenes opplevelse av filmen enn på kvinnenes opplevelse av den.

Når vi ser på hvordan elevene rangerte de to filmversjonene så er tendensene nok så entydig. Elevene foretrakk en dokumentarfilm med slike historiefortellingsteknikker som ble brukt i DC-versjonen. Det førte også til at elevene fikk et mer positivt inntrykk av aktører, selv om de også ble fremstilt i et mindre fordelaktig lys. Det kan se ut som at den mindre polerte flaten gjøre det lettere for publikum å tenke «han gjør som meg», «hun tenker som meg». Undersøkelsen indikerer også en viktig kjønnsforskjell, et mer komplekst bilde gjør at menn danner seg en mening for eller mot, mens kvinner blir mer usikre.

For å undersøke forskjeller i læringsutbytte blant elevene, inneholdt spørreskjemaet kunnskapsspørsmål. Resultatene på disse viser en tydelig tendens. Elevene som så DC-versjonen hadde et større læringsutbytte enn elevene som så ATTS-versjonen. Tendensen gikk igjen innenfor karaktergrupper og innenfor hvert kjønn, men vi finner noen kjønnsforskjeller. Det kan se ut som om at menn generelt lærte mer av «Et sykehus for Spania» enn kvinnene gjorde. Det er større forskjell i læringsutbytte mellom kvinnene som så DC-versjonen og kvinner som så ATTS-versjonen, enn det er blant mennene som så de to versjonene. Kvinner kan altså se ut til å ha hatt et større læringsutbytte av historiefortellingsteknikkene i DC-versjonen, selv om det er mennene som lærte mest.

At elevene som så DC-versjonen hadde et større læringsutbytte kan indikere at historiefortellingsteknikkene i DC-versjonen gjorde det lettere å ta til seg informasjon. Og teknikkene ser også ut til å ha hjulpet elevene som så DC-versjonen til å konkretisere, assimilere og strukturere kunnskap fra filmen (Higher Education Academy, u.å.).

Denne undersøkelsen søkte også å finne ut hvordan interessen for temaer som relaterer til «Et sykehus for Spania» ble påvirket. Her fant jeg derimot ingen tydelig sammenheng. Det kan altså virke som at fortellingsteknikkene ikke nødvendigvis påvirker interessen for temaet filmen handler om. Resultatet kan også ha å gjøre med selve bruken av fortellingsteknikkene. I DC-versjonen «lukkes» historien, mens ATTS-versjonen i noe større grad virker som en introduksjon til temaet. Svarene denne undersøkelsen gir er ikke tilfredsstillende nok til å kunne gi en god konklusjon på dette.

Dette er bare én undersøkelse, og den har kun sett på hvilke effekter historiefortellingsteknikker har på et lite utvalg som er forholdsvis representativ for elever i tredje videregående klasse i Norge. Undersøkelsen kan ikke si noe sikkert om dem som er utenfor denne gruppen. Men innenfor gruppen, kan det se ut som at historiefortellingsteknikker som er benyttet i DC-versjonen har hatt en innvirkning. Versjonen er entydig best likt blant elevene som var med i undersøkelsen. De som så DC-versjonen ser også ut til å ha et høyere læringsutbytte av den.

Dokumentarfilmer gir gode bidrag til å belyse viktige hendelser. Denne undersøkelsen understreker i stor grad viktigheten av å være bevist på hvordan man presenterer og forteller historier gjennom dette mediet. Resultatene tyder på at bruk av historiefortellingsteknikker, slik som tydelige protagonister og fremstilling av aktører som flerdimensjonale, ikke bare gjør dokumentarfilmene mer seervennlige og engasjerende, men også gir et større læringsutbytte. Filmen indikerer også at kvinner har et større læringsutbytte enn menn av at det benyttes slike teknikker. Dette er en enkeltstående studie og alle disse tendensene er heftet med usikkerhet. Dokumentarfilm er en sjanger i vekst og det er grunn til å tro at historiske dokumentarfilmer vil bli mer betydningsfull i fremtiden. Det er derfor behov for langt mer forskning om betydningen av fortellingsteknikker for seerens utbytte av historiske dokumentarfilmer.

Litraturliste

Bernard, S.C. (2011). *Documentary Storytelling: Creative Nonfiction on Screen*. 3.edit. Burlington MA: Focal Press

Grønmo, S. (2016). *Samfunnsvitenskapelige metoder*. 2.utg. Bergen: Fagbokforlaget Vigmostad & Bjørke AS

McKee, R. (1997). *Story: Style, Structure, Substance, and the Principles of Screenwriting*. New York: HarperCollins Publishers.

Plantinga, C.R. (2010). *Rhetoric and Representation in Nonfiction film*. Grand Rapids: Chapbook Press.

Østbye H., Helland K., Knapskog K., Larsen L.O., Moe H. (2013). *Metodebok for medievitenskap*. 4.utg. Bergen: Fagbokforlaget Vigmostad & Bjørke AS

Bøe, J.B. (2011). Hvordan bør historien fortelles? *Heimen*, Bind 48, s 99-105

Higher Education Academy (u.å.). *Learning through storytelling* [Internett]. York: Higher Education Academy. Tilgjengelig fra: <<https://www.heacademy.ac.uk/enhancement/starter-tools/learning-through-storytelling>> [Hentet 28. april 2017].

Utdanningsdirektoratet (u.å.). *Karakterer i videregående skole* [Internett]. Oslo: Utdanningsdirektoratet. Tilgjengelig fra: <[https://statistikkportalen.udir.no/vgs/Pages/Karakterer-i-videregaaende.aspx?filtre=EierformID\(-10\)_EnhetID\(-12\)_FagID\(-12_2265_3226\)_KaraktertypeID\(1\)_KjoennID\(-10\)_TidID\(201506_201606\)_UtdanningsprogramvariantID\(-10\)_VisAntallElever\(1\)&radsti=F](https://statistikkportalen.udir.no/vgs/Pages/Karakterer-i-videregaaende.aspx?filtre=EierformID(-10)_EnhetID(-12)_FagID(-12_2265_3226)_KaraktertypeID(1)_KjoennID(-10)_TidID(201506_201606)_UtdanningsprogramvariantID(-10)_VisAntallElever(1)&radsti=F)> [Hentet 07.april 2017].

Personalialia

	Mann		Kvinne		Annet	
Hvilke kjønn er du?	☐	☐	☐	☐	☐	☐
	1	2	3	4	5	6
Hvilken karakter fikk du i historie høstterminen 2016?	☐	☐	☐	☐	☐	☐
	Ikke interessert			Veldig interessert		
	1	2	3	4	5	6
Hvor interessert er du i historie?	☐	☐	☐	☐	☐	☐
	Ingen ting			Veldig mye		
	1	2	3	4	5	6
Hvor mye viste du om den spanske borgerkrigen før du så filmen?	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Hvor mye viste du om nordmenns deltakelse i den spanske borgerkrigen før du så filmen?	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Opplevelse av filmen

	1	2	3	4	5	6
Hvilket terningkast vil du gi filmen?	☐	☐	☐	☐	☐	☐
	Venner	Familie	Lærere	Medelever som ikke har sett filmen		
Vil du anbefale denne filmen for noen av gruppene nedenfor?	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Hvilke inntrykk fikk du av:

	Veldig dårlig	Dårlig	Verken godt eller dårlig	Godt	Veldig godt
Skandinavene som bygde og drev sykehuset?	☐	☐	☐	☐	☐
Lokalbefolkningen i byen sykehuset lå i?	☐	☐	☐	☐	☐
Spanjolene som kjempet mot Franco?	☐	☐	☐	☐	☐
Den spanske kirken?	☐	☐	☐	☐	☐

Hvis du hadde levd i denne perioden, ville du støttet:

	Ja	Nei	Vet ikke
De som reiste ned for å bygge og drive sykehuset?	☐	☐	☐
De som reiste ned for å delta i kamphandlinger?	☐	☐	☐
Den norske stats beslutning om å ikke blande seg inn i den spanske borgerkrigen?	☐	☐	☐

Kunnskapsspørsmål

Hva het byen sykehuset lå i?

Hvor mange senger var det i sykehuset?

Hvilke side i borgerkrigen var sykehuset på?

Når pågikk den spanske borgerkrigen?

Hvilket land sto bak bombingene av byen?

Hvilke land støttet Franco militært?

Hvilke land engasjerte seg mot Franco?

Hva husker du best fra filmen? (Kort svar)

Interesse

Har denne filmen påvirket din interesse for:

	Ikke i hele tatt					Veldig mye
	1	2	3	4	5	6
Nordmenn i den spanske borgerkrigen?	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Nordmenns deltakelse i andre kriger?	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Den spanske borgerkrigen?	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Mellomkrigstiden og første og andre verdenskrig	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Historie generelt?	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Historiske dokumentarer?	☐	☐	☐	☐	☐	☐